№ 145 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

22-טער יאָהרגאַנג. | 24 czerwca 1929 r. | מאָנטאג, ט"ז סיון תרפ"ט. | רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47.

700 לאָדזער יודישע שול-קינדער

פאָהרען אויף היינט פאַרנאַכט אויף דער אויסשטעלונג אין פּויזען

(—) די הונגע יודישע קהלה האָט פֿרײַטאָג דערהאַלטען אַ דרעפּעשע פֿון דער פּויזנער קהלה-פֿאַרוואַלטונג, צו עס איז אמת, אַז 9 הונדערט יודישע קינדער פֿון די פּאַוושעכנע פֿאָלקס-שולען אין לאָדז ווערען אַרויסגעשיקט צו דער אויסשטעלונג אין פּויזען. די פּויזנער קהלה איז גרײַט צו באַזאָרגען די אַלע קינדער מיט עסען און נאַכט-לעגער.

די לאָדזער קהלה האָט זיך ווענדן דעם געוועגדעם צום לאָדזער שול-קוראַטאָריום און זי האָט בעקומען אַנ'ענט-פֿער, אַז היינט, מאָנטאָג אָוונד ווערען אַרויסגעשיקט 700 יודישע שול-קינדער צו דער אויסשטעלונג. די קהלה האָט וועגען דעם תיפּף מודיע געווען דער פּויזנער קהלה-פֿאַרוואַלטונג און נעכטען איז צוריקגעקומען אַ דרעפּעשע פֿון פּויזען, אַז דונסטאָג 9 פֿריה וועט די פּויזנער קהלה אָפּוואַרטען די קינדער אויף דער שעוו-סקאַ גאַס 10.

היינט אָוונד פֿאָהרען די קינדער אַרויס פֿון פּויזען.

מל זיין אין היגיענישע

יודישע קאָמוניסטען זענען מל זייערע קינדער.

מאָסקווא (י"א) דרײַ פֿאַראַנט-וואָרטלעכע פֿונהדער פֿון דער קאָמונעסטישער יוגנט אָרגאַניזאַציע און אַרום ווערן איצט אָנגעקלאָגט און דעם „פֿערבראָכען", אַז זיי האָבען מל געשען מל זייערע קינדער.

צווישען די אָנגעקלאָגטע און פֿאַרהאַפטע די סעקרעטאַרין פֿון דער קאָמונעסטישער נרופּע בײַם אָרעכער אינסטיטוט פֿון פֿאָלקס-בילדונג, חנה פּוזאָווער, וואָס האָט ערקלערט. אַז זי וועט בעסער פֿערלאָזען די קאָמונעסטישע פּאַרטיי, אויבער נושט מל זיין איהר קינד. די אויבערשטע צוויי אָנגעקלאָגטע, די קאָמונעסטען פֿעטער און סווערסקי, ווערלכע זענען מוסגלודער פֿון דער העכסטער קאָנטראָל - קאָמיסיע פֿון דער יוגענדלעכער קאָמונעסטישער פּאַרטיי און אָרעם, האָבען ערקלערט, אַז מל זיין און זאָהן הויגענש, און דערפֿאַר זעהען זיי נושט קיין שום פֿערברעכען און דעם, וואָס זיי האָבען מל געווען זייערע קינדער".

קאָנפֿערענץ פֿאַר'ן אַרבייטענדיגען ארץ-ישראל אין פֿראַנקרייך

פּאַריז (י.ט.א.) דעם 26 ה. ח. וועט דאָ געעפֿענט ווערען די קאָנפֿערענץ פֿאַר'ן אַרבייטענדען ארץ-ישראל אין כראַנקרײַך. אין דער קאָנפֿערענץ וועלען זיך בעטייליגען טעא בלום, פּראָפּ. וויקטאָר באַש, שלום אַש און אַנדערע.

עס ווערען אויך ערוואַרט פֿאַרשטעהער פֿון דער ארץ-ישראל'ריגער אַרבײַ-טערשאַפֿט.

דובנאָוו—אַ „ווייסער גוואַרדיעיעץ"

אַטאַקע געגען פּראָפֿ. שמעון דובנאָוו אין אַ קאָמונים-טישער צייטשריפֿט.

מאָסקווא (י"א) דער מאָסקווער זשורנאַל „טרובונא" אַטאַקירט שאַרף די „יודישע הסטאָרישע עטנאָגראַפֿישע געזעלשאַפֿט" און לענינגראַד, אַ געזעלשאַפֿט. וואָס דער בעוואוסטער יודישער הסטאָריקער שמעון דובנאָוו איז געווען איינער פֿון אויהרע גרינדער, פֿאַר אָנעמען צום דרוק אַ ווסענשאַפֿטלעכע אַרבײַט פֿון פּראָפֿ. דובנאָוו.

דער אַרטיקעל און „טרובונא" איז געשריבען דורך דעם יוגנען סאָוועטישען הסטאָריקער ס. נעפּאָמיאַשטשי, וועלכער ערקלערט דובנאָוו'ן אַלס יודישען וועגן-גוואַרדיעיעץ, וואָס דער ווסענשאַפֿטלעכער ווערט פֿון זיינע ווערק איז „גלט דנול".

דאָס גאַנצע סוסטעם פֿון דובנאָוו'ס הוסטאָרישער אַרבײַט מעגען מיר אַרויס וואַרפֿען אין אַ מוסט-גרוב, ווערט און אַרטיקעל נעזאָגט — די יוגנע סאָוועטישע הוסטאָריקער דאַרפֿען לערנען דובנאָוו'ן, כדי צו ווסען ווי אַזוי נושט צו שרײַבען קיין געשיכטע".

דער אַרטיקעל געטהאַלט אויך אַנ'אָנפֿאַל אויף דער אַלטער יודישער געזעלשאַפֿט „אָפּע" (אָבטשעסטוואָ בראַ-סוועטניא יעווריעיעוו), וואָס עקזיסטירט נאָך בײַז'ן היינטיגען טאָג גאַנץ לעגאַל און לענינגראַד, נעבאָמיאַשטשי האַלט, אַז אַזעלכע יודישע געזעלשאַפֿטען וואָלטען שוין לאַנג געדאַרפֿט פֿערמאַכט ווערען דורך דער סאָוועטישער רעגירונג, ווײַל מיט זייער עקזיסטענץ דערמאָנען זיי סט. פּעטערבורג, נושט לענינגראַד".

נייע קוואָטע-געזעץ געהט שויז אריין אין קראַפֿט דעם 1 יולי ד. י.

ניו-יאָרק (י.ט.א.) די רעגירונג האָט אַרויסגעגעבען אַנ'אָפֿיציעלען קאָ-מוניקאַט, אין וועלכען עס ווערט געזאָגט, אַז דאָס נייע עמיגראַציע-געזעץ געהט אַריין אין קראַפֿט פֿון ערשטען יולי ה. י. פֿון דעם טאָג אָן וועט די קוואָטע-צוטיי-לונג פֿאַרקומען לויט'ן נייעם געזעץ.

יודישע לאַנדווירטשאַפֿטען אויף קאַווקאַז זיך צופֿאַלען

רעגירונגס-קאָמיסיע פֿיהרט דורך רעוויזיע אין „קאָמזעט" און זעצט ארונטער דעם גאַנצען פּרעזידיום.

מאָסקווא (י"א) לויט אַ בעשלוס פֿון דעם קאָמוסאַריאַט פֿאַר אַרבייטער- און פּויערוב-אינספּעקציע, וואָס איז דער העכסטער קאָנטראָל-אָרגאַן אין לאַנד, ווערט דאָס גאַנצע פּרעזידיום פֿון „קאָמזעט" בײַם צענטראַלען אויספֿיהר-קאָמיטעט פֿון דער אינבעקיסטאַנער רע-גירונג אין סאַמאַרקאַנד אויפֿגעלעזט.

אַ קאָמיסיע פֿון קאָמוסאַריאַט האָט דורכגעפֿיהרט אַ רעוויזיע אין „קאָמזעט" און אינבעקוסטאַן, און האָט פֿעסט-געשטעלט, אַז דער פּרעזידיום פֿון קאָמ-זעט איז שילדיג און דעם, וואָס אַ צאָהל יודישע לאַנדווירטשאַפֿטלעכע אַרטעלען זענען לויסווידערט געוואָרען. דער „קאָמ-זעט" האָט בעזעצט די יודען אויף שלעכ-טער זאַמדיגער ערד, און דאָס האָט געפֿיהרט דערצו, אַז יודען האָבען אויפֿ-געגעבען און זעגען זיך צופֿאָהרען.

פֿאַר דער גלייכבערעכטיגונג פֿון דער פּרוי איז ארץ-ישראל.

ירושלים, (י. ט. א.) דער ארץ-ישראל-פּרויען-פֿאַרבאַנד פֿאַר דער גלייכ-בערעכטיגונג פֿון דער פּרוי האָט אָפֿגע-האַלטען אין פּתח-תקוה אַ פֿאַרזאַמלונג, אויף וועלכער עס איז אָנגענומען געווע-רען אַ פּראָטעסט-רעזאָלוציע געגען דעם איצט-פֿערעפֿענטליכטן ארץ-ישראל-וואהל-געזעץ, לויט וועלכען די פּרויען איז אָפּגעזאָגט דאָס וואהל-רעכט.

נאָך לאַנגע און שווערע לײַדען איז געשטאָרבען אונזער הייסגע-ליבטע שוועסטער, שוועגערין און טאַנטע

נ"ע

חיה לאה אשת ר' יוסף נ"ע גראַווע

געבוירען כיעמיאַטיצקאַ, אין עלטער 69 יאָהר

די לוית קומט פֿאַר היינט מאָנטאָג דעם 24 ד. ח. 12 אַ זייגער בײַטאָג פֿון טרויער-הויז אַנדזשעיאַ 58, ווענען וואָס עס טיילען מיט

די טיפֿטרויערנדע הינטערבליבענע

צו די וואהלען פֿון דעלעגאַטען

צום 16-טען ציוניסטישען קאָנגרעס.

מיט דער פֿערשטענדיגונג פֿון די פֿאַרשטעהער פֿון די ציוניסטישע גרופּירונגען, וועלכע האָבען זיך בעטייליגט אין דער זיצונג וואָס ס'איז צונויפֿגערופֿען געוואָרען נעכטען זונטאָג אָוועד דורך מיר אַלס וואהל-קאָמיסאַר, איז בעשלאָסען געוואָרען אין הככם מיט די אינסטרוקציעס פֿון דער הויפּט-וואהל-קאָמיסיע אין ווערשע צו בעשטימען דאָס אָרט פֿון דער וואָהל-קאָמיסיע און פֿון די וואהלען צום קאָנגרעס אין לאָאַל פֿון פֿעראייניגטען שטאָל-קאָמיטעט (צעגעלניאַנע 4) פֿון 10 פֿריה ביז 10 אָוועד.

די וואהל-רשימות ווערען ווייטער אויסגעלעגט צו קאָנטראָלירען היינט מאָנטאָג, מאָרגען דונסטאָג פֿון 1—3 פֿאַרמיטאָג און פֿון 7 ביז 10 אָוועד.

וואהל-קאָמ-סאַר (—) א. עפּירא.

פֿעראייניגטער וואהל-בלאָק פֿון די ראַדיקאַלע ציונ. „על המשמר" מיט די אונאָבהענגיגע ציוניסטען **ליסטע 1**

מיטוואָך ד. 26 ה. ח. (8,30) אָוועד פּינקטליך קומט פֿאַר אין זאַל „קאַלאַסעאום" זאַכאָדניע № 53 אַ גרויסער ציוניסטישער פֿאַלקס-מיטינג

א.ד.ע. „אונזערע פֿאַדערונגען אויפֿ'ן 16 ציוניסטישען קאָנגרעס"

מיט רעדנער וועלען אַרויסטרעטען: מיטגליד פֿון ציון. אַקט. קאָמ. דעפּ. יצחק גרינבוים, דעפּ. מ. א. האַרטגלאַס, רעד. א. גאָלדבערג (ווארשע)

מיט דיסקוסיעס.—בילעטען צו 50 גר. שוין צו בעקומען אין ביורא פֿון דער ציונ. אָרג. (צעגעלנ. 4), מ. גורין (נאָוואָמ. 15), קאָפּע „אַטלאַנטיק" (פּיעטר. 48), קאָנד. קאַראַ (6 שערפּיען 30) און אין טאָג פֿון מיטינג בײַ דער קאַסע. 9029

הרב

הערצל האַרצשטאַרק

וואוינט איצט

פּאַנסקאַ (זשעראַמסקיעגאַ) 3.

השבת אבדה.

פֿאָהרענדיג די סאָרינע וואָך אויף אַ דראָזשקע איז מיר צוגעקומען אַ פּאַרשפּעל מיט ווערט-זאַכען און פֿערשידענע דאָקומענטען, דער ערליכער פֿינדער, פֿאַר וועמען די דאָקומענטען האָבען קיין שום ווערט נישט, ווערט געבעטן אָפּצוברענגען געגען בעלוינונג אין אַדם. פֿון „לאָדז. טאָג." פֿאַר L דיסקרעציע געזיכערט.

ווינער אַרטאָפּעדישע פּראָצאַווניע

— אונטער אויפֿזיכט פֿון אַ דאָקטאָר ספּעציאַליסט — מאַכט לויט גיפּס-מאָדעלען וואַקאַדקעס געגען פּלאַטפֿיס קינסטליכע פֿיס, אָרטאָפּעדישע גאַרסעטען און אַפּאַראַטען א. ז. וו. גראַנסקאַ 28 וו. 1 פֿון 5—7 אָוועד

בעקאַנטמאַכונג.

היינט מאָנטאָג, ד. 24 יוני, 8 אַ זייגער אָוועד קומט פֿאָר אין לאָקאַל פֿון צענטראַלען סוחרים און פֿאַבריקאַנטען-פֿערבאַנד, פּיעטריקאָווער 10

אַ פֿאַרוואַהל-פֿערזאַמלונג

וועגען דער פֿאַרשטעהענדער געזעצגעבונג פֿון צענטראַלען סוחרים- און פֿאַבריקאַנטען-פֿערבאַנד. אַלע מיטגלידער ווערען געבעטן פּינקטליך און צאָהלרעך צו ערשיינען.

די פֿערוואַלטונג פֿון דער מאַנופֿאַקטור-סעקציע

בײַם צענטער. סוחרים און פֿאַבריקאַנטען-פֿערבאַנד

פּיעטריקאָווער 10.

Dr. med. Adam BENDER

האָט זיך אָפּגערגעצויגען אויף

נאָרוטאָוויטשע 30 טעל. 14-75

ספּעצ. פֿאַר אינערליכע און האַרץ-קראַנקהייטען

נעמט אָן פֿון 5—7 נאָכמיטאָג. 0085

Dr. med. A. Mazur

ספּעציעל-אַרצט פֿאַר אויערן, נאָז און האַלז-קראַנק

מיט אויך שטום און שפּרעך-פֿעהלער

וויסאָקאַדניאַ 65

אייגגאַנג אויך דורך פּיעטריק. (46) טעל. 66-01

Dr. med. Józef Imich

ספּעציאַל-אַרצט פֿאַר האַלז, נאָז, אויערן און קעהל קאָפּ-קראַנקהייטען מאַניושקי 1

Moniuszki 1, Tel. 9-97

צוריקגעקעהרט.

נעמט אָן פֿון 1 ביז 2 און פֿון 5 ביז 7 אין אָוועד

Dr. med. Albert Gotlib

אַרטשער און ספּעציאַליסט פֿון פֿרויען-קראַנקהייטען

פּיעטריקאָווער 26, טעלעפֿ. 77-50

נעמט אָן פֿון 8—10 און פֿון 4 ביז 7 אָוועד.

אָבצוגעבען אַ שטוב

זיעלאָנאַ 55 דריטען שטאָק

צוזאַמען אַבצוגעבען, צו ערפֿאָהרען בײַם צענטראַלען - פֿער-ווערטער פּיעטריקאָווער 10

עזט אויז אַבאָנירט דאָס „לאָדזער טאָגעבלאַט"

די בעראטונג וועגן דער פערברייטערטער אגענץ

געשאפן דעם אר׳גאניזיר־קאמיטעט פארצובר׳ייטען די וואהלען פון די 12 נישט ציוניסטען צו דער פערברייטערטער אגענץ

וואַרשע (טעלעפאָניש) בעמען 4 אוועגד איז אין לאָקאַל פון האַנדעלס־געזעטעלטע, קרולעווסקע 16 פאַרגעקומען אַ זיצונג פון אָרגאַניזיר־קאָמיטעט פון דער יודישער אגענץ.

מצד די נישט ציוניסטען האָבען זיך אין די בעראַטונג בעטייליגט: ד״ר גאָלדפלאַם, אדוו. מאוריציי ענדעלמאַן, וו. פרעזעס פון שטאָט־ראַט מייזעל, פראָפ. אייגער פון ווילנע, באַרים איטינגאָן און סט. יאַראָטשינסקי (לאָדז), דער ראַש־הקהל פון קראַקע ראַפאַל לאַנדאַו, דער קאַלישער רב, הרב ליפשיץ, הרב כהנא פון וואַרשע, בעוו. סענאַטאָר שרוסקעדר, וואוועלבערג, פראָפ. שאָר א. א.

מצד די ציוניסטען האָבען זיך בעטייליגט אין דער בעראַטונג: דעפ. סאַרב־שטיין, ראַטב. ד״ר הענדעס, פעוויסע, ד״ר מעלצער (לעמבערג), דעפ. ד״ר רינד, רעפ. ד״ר ראָזענבלאַט און ד״ר טאַרטאַקאָווער.

די פערזאַמעלטע האָבען אויסגעדריקט זייערע הייסעסטע סימפּאַטיעס צום אויפבוי־ווערק פון ארץ־ישראל.

אלס פאָרזיצענדער פון דער בעראַטונג איז אויסגעוועהלט געוואָרען ד״ר גאָלדפלאַם. נאָך די רעפעראַטען און דיסקוסיעס איבער די אויפגאַבען פון דער פערברייטערטער אגענץ, ווענען אָנגענומען געוואָרען פאָלגענדע רעזאָלוציעס:

1) די אָנוועזענדע דריקען אויס זייער גרויסע איבערגעגעבענהייט צו דעם אויפבוי פון ארץ ישראל און שטעלען זיך אויפ׳ן יסוד פון דער באַלפור־דעקלאַראַציע וועלכע האָט דעם צוועק צו גרינדען אַ יודישע נאַציאָנאַלע היים אין ארץ־ישראל. די אָנוועזענדע ערקלערען די אָנערקענונג פון דעם היסטאָרישען פערבינדונג פון יודישען פאָלק מיט ארץ ישראל.

2) די אָנוועזענדע קאָנסטיטואירען זיך אַלס אָרגאַניזיר־קאָמיטעט, וועלכער האָט די אויפגאַבע צוצוגרייטען די וואהלען פון די 12 דעלעגאַטען פון פוילישען יודענטום צו דער יודישער אגענץ.

3) פרי אדורכצופירען די וואהלען וועט אין משך פון שפּעטסטענס 3 וואָכען צוזאַמענגערופען ווערען קאָנפערענצען אין וואַרשע, לעמבערג און קראַקע. צו די קאָנפערענצען וועלען איינגעלאַדען ווערען די נישט ציוניסטען פון פוילען, וואָס שפּילען אַ ראָל אין געזעלשאַפטליכען לעבען, ווי ראַבינים, פערטרעטער פון פערשידענע שיכטען א. ד. ג.

די מעלדונגס־פליכט פון מיליטער פליכטיגע

(ב) מיליטער־פלוכטיגע יוגענדליכע, וואָס פאָהרען ארויס אויף זומער פון לאָדז מעהר ווי אויף 2 וואָכען צייט מוזען זיך אונטערזינגט אויסמעלדען פון דעם מיליטערישן־פּאָליצייאַמט ביראָ און זיך אינמעלדען און דער גמינע. וואו ער געפינט זיך אויפ׳ן זומער. דו, וואָס זענען עובר אויף די פאַרשרייבונגען וועלען בעשטראָפט ווערען מיט אַ געלד־שטראָף ביז 500 זל. אָדער מיט אַרעסט.

אימפּאָרט זאַל בעגרעניצט ווערען

(§) ווי מיר דערוויסען זיך הערשט אויצט אין אינגערן־מיניסטעריום אַ טענדענץ אַנצוהויבען אַ שאַרפע אָפּשיידונג פון אויסלאַנד, וואָס מאַכט פאַר בומען ווערען מיט אַנגלענדישע סחורות. די דאָזיגע פורמעס זאָלען נישט בעקומען קיין שום הנחות און שטייער־פאַר־לייכטערונגען.

אַסך דאַנק־פריף

האָבען מיר בעקומען פאַר די צוויי פרעכטיגע פרעמיעס, וואָס מיר גיבען די לעזער פון „לאָדזער טאַגעבלאַט״, דאָס מאָנומענטאַלע ווערק

„די יידישע געשיכטע״

פון פּראָפעסאָר ה. גרעץ.
און די תנך ביבער פון
דר. א. קאַראַניק׳ס ווערק

פיל לעזער האָבען אָפטער אויסגעדריקט דעם וואונש, צו פערלענגערען דעם טערמין פונ׳ם זכות צו גאַניסען פון די פרעמיע־קופּונען, כדי אויך יענע, וואָס האָבען נישט געהאַט די מעגליכקייט אויסצושניידען די ביז א הער געדרוקט קופּונען, זאָלען נישט בעקומען, זאָלען קענען זיך אינשאַפען די ווערטפולע ווערק

פון איצט אַז

דרוקען מיר דערום דעם פרעמיע־קופּאָן אַהן אַ נומער. יעדער, וואָס וועט צושטעלען אין אונזער אדמיניסטראַציע 10 אַזעלכע קופּאָנעס, וועט, אַלזאָ, קענען די פרעמיעס פון „לאָדזער טאַגעבלאַט״ זיך אינשאַפען אויסערגעוועהנליכן צום שפּאָט־ביליגען פרייז.

לאָש ניט דורך די געלעגענהייט!!

ווען איהר געדענקט אריבער די נאַם,

רופט מיט אפענע אויגען: איהר מענט בלייבען אינ׳אייביגער קאַליקע, אדער גאָר געפינען דעם טויט. היט זיך, מען זאָל איהר נישט אויבערפאהרען!

די לויה פון ד״ר ע. קראַקאָווסקי

(ג) געלעגען בטעאָ: אין פון טהרה־הויז בייס בית־עלמין. פאָרגעקומען די לויה פון פלוצלונג־פערשטאָרבענעם ד״ר עדמונד קראַקאָווסקי, דעם חוש־דאָקטאָר פון דאַדאַנאָשטשער שפּיטאָל און דעם יורש פון פּאָפּולערען לאָדזער עסקן הערמאַן קאַנשטאַט.

דער פערשטאָרבענער און 25 יאָהר דורכאַנאַנד געווען פון יורישען זקנים־הויז און לעצטענס, צולוב זיין שוואָגער, געזונד־צושטאַנד, עהרען־פרעזעס פון דער זעלבער אינסטיטוציע, פאַר וועלכער ער האָט זעהר פיל אויפגעטון.

אין דער לויה האָבען זיך בעטייליגט אַ חוץ די קרובים און פרינד פון פערשטאָרבענעם, די גאַנצע פערוואַלטונג פון „מחסה לזקנים״ און אַ זעהר גרויסע צאָהל דאָקטוירים.

אין בהרה־הויז האָט און ווארימע ווערמער מספיד געווען דעם פערשטאָרבענעם ד״ר וואַלפסאָן א. א. אויך בעי אָפּענעם קבר האָט זיך געזאָגט מיט פערשטאָרבענעם אַ פאַרשטעהער פון דער דאָקטוירים־קאָמער.

קאַנטאָר אַלטערמאַן האָט געמאַכט אַ אַל מלא רחמים און אַ זקן, אַ פענסיאָנער פון זקנים־הויז האָט קריש געזאָגט.

פון דער ספּאָרט־וועלט

די געבטיגע פוסבאָל־מעטשען פאַר דער מייסטער־שאַפט פון דער פוילישער עסטרע־ליגע בײַם פ. ז. פ. נ.

„טורימסטען״ — „רוך״ 0:3 (0:1)
טוריסטען פערבעסערט זייער שטאַנד אין דער טאַבעלע

נעכטען 5.30 נאָכם. אין אויף דעם ד.א.ק. פלאַץ פאָרגעקומען דער מעטש פון דער עקסטרא־ליגע מיינסטערשאַפט צווישען „טורימסטען״ און „רוך״. בוודע מאַנשאַפטען זענען דאַן אויפגעטרעטען מיט זייערע בעסטע שפּילער.

דער מעטש איז געפיהרט געוואָרען דורך פערבומערט, דער קאַמף איז געווען א אָפענער.

דאָס שפּיל הויבען אָן די טורימסטען זעהר שארף. די גאַנצע ערשטע שפּיל־העלפט געהערט צו „טורימסטען״, וועלכע האָבען אַ שטאַרק אויפגעוועקט, נישטאָער אַ בר מאַמענטען נישט אויס, שוין מעגדיג אויבער דער אויבערער שטאַנג. אַרעד אויף אויס, בוודע מאָל קולאַוויאַק. אין דער 21. מינוט שיסט לאַינאַצקי פון מיכאַלסקי׳ס אַ שעהן אָפּגעגעבענעם באַלעס דאָס ערשטע טויער פאַר די „טורימסטען״. בין צום סוף פון דער ערשטער העלפט פערבלייבט דער רעזולטאַט 0:1 פאַר „טורימסטען״.

נאָך דער פויזע נעמט דוך אויבער די אינציאַטיוו, שפּולט מיט גרויס פעך עס געלינגט אויך באַלד אין דער 56. מינוט לאַינאַצקי׳ן, וועלכער נוצט אויס אַ הינטער־טויער פערמישונג, און שיסט דאָס צווייטע טויער פאַר די „טורימסטן״.

„רוך״ פערבעסערט זיך פון מינוט צו מינוט און שפּיל, קאָן אָבער נאָרגנישט אויפטאָן, ערשט אין דער 80 מינוט שיסט קולאַוויאַק דאָס דריטע טויער פאַר „טורימסטען״. דער רעזולטאַט פאַר בלייבט שפּין בוז׳ן סוף 3.0 פאַר די מורימסטען. דער מעטש איז אויך נישט אָפּגעגאַנגען אָהן אַ צופאַל. אין דער ערשטער העלפט איז דער טויערמאַן פון „רוך״ שטאַרק צושלאַגען געוואָרען. אַז ער האָט העכער 20 מינוט נישט געשפּילט, עס האָט אויהם פערטרעטען אַנדער שפּילער, דאַרויף האָט „רוך״ די גאַנצע 20 מינוט געשפּילט און 20 מאָל רולטער ה. זומדער פון קראַקע זעהר גוט. פּובלוקום זעהר וועגנג, צולוב דעם, וואָס ס׳איז שבת אויפ׳ן מעמל „הכה״ — „טורימסטען״ פאָרגעקומען אונדזהען, האָט דאָס זעהר וועגנג פּובלוקום דעם הינטיגען מעמש פון די טורימסטען כאָיקאָווי.

„טורימסטען״ — „רוך״ 0:3 (0:1)

נעכטען 5.30 נאָכם. אין אויף דעם ד.א.ק. פלאַץ פאָרגעקומען דער מעטש פון דער עקסטרא־ליגע מיינסטערשאַפט צווישען „טורימסטען״ און „רוך״. בוודע מאַנשאַפטען זענען דאַן אויפגעטרעטען מיט זייערע בעסטע שפּילער.

דער מעטש איז געפיהרט געוואָרען דורך פערבומערט, דער קאַמף איז געווען א אָפענער.

דאָס שפּיל הויבען אָן די טורימסטען זעהר שארף. די גאַנצע ערשטע שפּיל־העלפט געהערט צו „טורימסטען״, וועלכע האָבען אַ שטאַרק אויפגעוועקט, נישטאָער אַ בר מאַמענטען נישט אויס, שוין מעגדיג אויבער דער אויבערער שטאַנג. אַרעד אויף אויס, בוודע מאָל קולאַוויאַק. אין דער 21. מינוט שיסט לאַינאַצקי פון מיכאַלסקי׳ס אַ שעהן אָפּגעגעבענעם באַלעס דאָס ערשטע טויער פאַר די „טורימסטען״. בין צום סוף פון דער ערשטער העלפט פערבלייבט דער רעזולטאַט 0:0 פאַר „טורימסטען״.

נאָך דער פויזע נעמט דוך אויבער

האַרטיי־מעטש „פּוילען״—„טשעכיען״ 4:0

פויזען (טעלפ.) דאָ איז פאָרגעקומען אַ צווישען־לענדער מעטש און האָקיי צווישען „פּוילען״ און „טשעכיען״, וועלכער האָט זיך געענדיגט מיט אַ נצחון פון די „טשעכען״ 4:0

„ל.ק.ס.״ — „וואַרטאַ״ 3:1 (2:0)
„ל.פ.צ.״ — „פּאַלאַניא״ 4:1 (2:0)
„טשאַרני״ — „גאַרבאַרניאַ״ 3:5 (1:2)
„קראַקאָוויאַ״ — „פּאַנאַא״ 3:4

„א״ קלאַס מייסטערשאַפט פון ל. א. ז. פ. נ.

„בורזשא״ — „פ.ט.צ.״ 2:1 (1:0)
„אַרקאַז״ — „ו.ק.ס.״ 1:2 (0:0)
„ל.ט.ס.ג.״ — „ווידזעוו״ 1:1 (0:0)
„אוניאַ״ — „סאָקאָל״ 2:5 (1:1)
„הכח״ — „טורימסטען״ 3:2 (0:2)

„ב״ קלאַס מייסטערשאַפט פון ל.א.ז.פ.נ.

„טור״ — „ארלע״ 0:3 (0:1)
„ביענ״ — „ס.ס.ק.א.״ 1:2 (0:1)
„נ.מ.ס.״ — „קרימה״ 3:4 (0:1)
„סאָקאָל״ — „קאַנאַרדיאַ״ 0:3 (0:2)

פרייגדשאַפטס־מעטשען

„קרפּפּ״ — „סאָקאָל״ (טאַמאַשאָוו) 1:3

רינג־קאַמפּען טורניר איז צירק

נעכטען און 23. טאָג פון רינגקאַמפּען טורניר אין צירק האָבען געקעמפט פאָל גענדע 4 פּאָר:

פּאָשאַף — שטאָבאַר, דער קאַמף האָט זיך געענדיגט אויף רעמי.

וווינגאַר — שפּיעוואַמשעק, אָהן דער זולטאַט, שפּיעוואַמשעק האָט געקעמפט מיט שטענדיג בדומאַל.

דער דעצידירענדער קאַמף שטעקער — קאַרנאַץ, האָט זיך געענדיגט מיט אַ נצחון פון שטעקער׳ן וועלכער האָט קאַנצ׳ן געלעגט אין דער 33 מינוט, דורך אַנ׳ארויפערוואורף אבער די פלעצעס.

דער דעצידירענדער עלומינאַציע־קאַמף צווישען קראַוס׳ן און שטשערבינ־סקי׳ן האָט זיך געענדיגט מיט אַ נצחון פון קראַוס׳ן אין דער 19 מינוט דורך אַ זאַמענברעכען שטשערבינסקי׳ן אַ פרוי.

פון לאָדזער טעקסטיל־ארבייטער

ארבייטער פאָדערן, אַז די רעגירונג זאָל זיך פעראינטערעסירען מיט׳ן שאַפען כריזים אין לאָדז

(§) נעכטען פרוה זענען פאָרגעקומען אייניגע מומענטען פון די טעקסטיל־ארבייטער, וואָס זענען אָרגאַניזירט און די פראָפ. פעראייניגען פון די לונקע נפ״ר די מומענטען זענען פאָרגעקומען אויף גערזשער 103, אָרגיעיץ־נאַם 22, קאַנט־גא 2 און אין דעם לאָקאַל פון „פּראַצאַ״ גלינגגא 31. אַלס רעפערענט אויפ׳ן מומענט און „פּראַצאַ״ איז אַרויסגעטרעטען דער ליטער פון פעראַנען ה׳ קאַזשי־מיערשאַק, וועלכער האָט אָנגעוויזען, אַז די לאַגע אין דער טעקסטיל־אינדוס־טריע פערערגערט זיך פון וואָך צו וואָך. די צאָהל ארבייטער, וואָס ארבייטען נישט מעהר זיי צו 3 און 4 טעג אין דער וואָך, ווערט פון טאָג צו טאָג פער־גרעסערט. גלייכצייטיג פערגרעסערט זיך אויך די צאָהל פון די, וואָס זענען אונגאַנצען ארבייטסלאָז. די פלאַג פון דער ארבייטסלאָזיגקייט לאָזט זיך אויך לעצטענס פיהלען אויף דער פראָווינץ אַרום לאָדז, ווי זגערזש, זדונסקא וואָ־ליע, באַביאַניץ און טאָמאַשאָוו, צולוב דעם קומען אַפּ פאַר זעהר שאַרפע פאַ־ליקטען צווישען די אונדזסטרעלער און ארבייטער, וואָס שטעהן נאָך לעת עתה בײַ דער ארבייט, ווייל די פאַבר־קאַנטען וועלען רעסען די שליחות דראָ־הענדיג, אַז זיי וועלען אונגאַנצען בעזיי־טיגט ווערען פון דער ארבייט. לויט דער מוטגונג פון רעפערענט, נוצען די פאַבריקאַנטען אויס די סיטואַציע פאַר זייערע צוועקען אַז דערווייל דאַרף זיך די רעגירונג פערזאָרגען מיט די ראַנגע ערשטענונען, ווייל דאָס קאָן דער פוחרען צו דער ערגסטע פאָלגען. די לעצטע סטאַטיסטיק בעווייזט, אַז אין דער פערגעגענער וואָך האָבען 75 פּראָ־צענט טעקסטיל־ארבייטער נאָר געווען בעשעפטיגט צו 3 טעג אין דער וואָך, 15 פּראָצ. ארבייטן אַ גאַנצע וואָך און 10 פּראָצ. זענען געגנלוך ארבייטסלאָז.

קאָנשומערשאַפט׳ס רעפעראַט האָט ארויסגערופען אַ לעבעדיגע דיסקוסיע, אין עס אין אָנגענומען געוואָרען אַ זעהר שאַרפע פּראָטעסט־רעזאָלוציע געגען די פאַבריקאַנטען. וואָס רעדנער־ען די ארבייטס־צייט און דעם שליחות פון די ארבייטער, אַז זיי זאָלען נישט אַרבייטן מעהר ווי אַכט שעה אַ טאָג, אַז זיי זאָלען נישט אַרבייטן אין שיכטען, ווייל דאָס קאָן דער פוחרען צו דער ערגסטער פאָלגען. די לעצטע רעדנער־ען, ווייל דאָס קאָן דער פוחרען צו דער ערגסטער פאָלגען. אַז זיי זאָלען זיך אויך אַנגעמען מיט׳ן קרוזום און לאַנד און שטעלען פאַר אַ גרויסע דיס־אַבריקאַנטען, וואָס ארבייטען נעגען דער מלוכה (?) און נעמען רשות ארבייט־ער־קלאַס. די רעגירונג, וועדט ווייטער געזאָגט און לעד רעזאָלוציע. מיט זיין פערגעגענען אין דער וואָך. אין דער וואָך 15 פּראָצ. ארבייטן אַ גאַנצע וואָך און 10 פּראָצ. זענען געגנלוך ארבייטסלאָז.

קאָנשומערשאַפט׳ס רעפעראַט האָט ארויסגערופען אַ לעבעדיגע דיסקוסיע, אין עס אין אָנגענומען געוואָרען אַ זעהר שאַרפע פּראָטעסט־רעזאָלוציע געגען די פאַבריקאַנטען. וואָס רעדנע־ען די ארבייטס־צייט און דעם שליחות פון די ארבייטער און די פער־זאַמעלטע בעטען די רעגירונג, אַז זיי זאָל זיך מעהר פערגעמען מיט׳ן קרוזום און לאַנד און שטעלען פאַר אַ גרויסע פאַבריקאַנטען, וואָס ארבייטען נעגען דער מלוכה (?) און נעמען רשות ארבייט־ער־קלאַס. די רעגירונג, וועדט ווייטער געזאָגט און לעד רעזאָלוציע. מיט זיין פערגעגענען אין דער וואָך. אין דער וואָך 15 פּראָצ. ארבייטן אַ גאַנצע וואָך און 10 פּראָצ. זענען געגנלוך ארבייטסלאָז.

קאָנשומערשאַפט׳ס רעפעראַט האָט ארויסגערופען אַ לעבעדיגע דיסקוסיע, אין עס אין אָנגענומען געוואָרען אַ זעהר שאַרפע פּראָטעסט־רעזאָלוציע געגען די פאַבריקאַנטען. וואָס רעדנע־ען די ארבייטס־צייט און דעם שליחות פון די ארבייטער און די פער־זאַמעלטע בעטען די רעגירונג, אַז זיי זאָל זיך מעהר פערגעמען מיט׳ן קרוזום און לאַנד און שטעלען פאַר אַ גרויסע פאַבריקאַנטען, וואָס ארבייטען נעגען דער מלוכה (?) און נעמען רשות ארבייט־ער־קלאַס. די רעגירונג, וועדט ווייטער געזאָגט און לעד רעזאָלוציע. מיט זיין פערגעגענען אין דער וואָך. אין דער וואָך 15 פּראָצ. ארבייטן אַ גאַנצע וואָך און 10 פּראָצ. זענען געגנלוך ארבייטסלאָז.

קאָנשומערשאַפט׳ס רעפעראַט האָט ארויסגערופען אַ לעבעדיגע דיסקוסיע, אין עס אין אָנגענומען געוואָרען אַ זעהר שאַרפע פּראָטעסט־רעזאָלוציע געגען די פאַבריקאַנטען. וואָס רעדנע־ען די ארבייטס־צייט און דעם שליחות פון די ארבייטער און די פער־זאַמעלטע בעטען די רעגירונג, אַז זיי זאָל זיך מעהר פערגעמען מיט׳ן קרוזום און לאַנד און שטעלען פאַר אַ גרויסע פאַבריקאַנטען, וואָס ארבייטען נעגען דער מלוכה (?) און נעמען רשות ארבייט־ער־קלאַס. די רעגירונג, וועדט ווייטער געזאָגט און לעד רעזאָלוציע. מיט זיין פערגעגענען אין דער וואָך. אין דער וואָך 15 פּראָצ. ארבייטן אַ גאַנצע וואָך און 10 פּראָצ. זענען געגנלוך ארבייטסלאָז.

די לאָדזער מעלדונגען

(ב) מיליטער־פלוכטיגע יוגענדליכע, וואָס פאָהרען ארויס אויף זומער פון לאָדז מעהר ווי אויף 2 וואָכען צייט מוזען זיך אונטערזינגט אויסמעלדען פון דעם מיליטערישן־פּאָליצייאַמט ביראָ און זיך אינמעלדען און דער גמינע. וואו ער געפינט זיך אויפ׳ן זומער. דו, וואָס זענען עובר אויף די פאַרשרייבונגען וועלען בעשטראָפט ווערען מיט אַ געלד־שטראָף ביז 500 זל. אָדער מיט אַרעסט.

אימפּאָרט זאַל בעגרעניצט ווערען

(§) ווי מיר דערוויסען זיך הערשט אויצט אין אינגערן־מיניסטעריום אַ טענדענץ אַנצוהויבען אַ שאַרפע אָפּשיידונג פון אויסלאַנד, וואָס מאַכט פאַר בומען ווערען מיט אַנגלענדישע סחורות. די דאָזיגע פורמעס זאָלען נישט בעקומען קיין שום הנחות און שטייער־פאַר־לייכטערונגען.

אַ שאַרפע פרעגע

אַ שאַרפע פרעגע

אַ שאַרפע פרעגע

אַ שאַרפע פרעגע

לאדזער טאגעבלאט

ד"ר רעדאקטאר נעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אוועגד.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

„Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16 :אדרעס
טעלעפאנ־נומער: רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

קאמף מיט'ן לינקען לאגער

דאס אין דער נייער קורס פון ב. ב.

דער קאמף פון „סאנאציע"-לאגער מיט די אפאזיציאנעלע פארטייען, האט געצטענס, ווי דער רעגירונגס-ענדערונג, אנגענומען א נייע וענדונג.

אין די צייטען פון בארטעל'ס הערשאפט איז דער קאמף פון די רעגירונגס-נהנגער געווען געווענדעט היפטזעכליך געגען דער ענדעציע. דזשיקאוו און דזשיזש האבען געהאט דעם צוועק אפצוציהען די גרויס-ערד-בעזיצער, די קאנד־רוויטע עלעמענטען, פון ענדעקישען לאגער און זיי געווינען פאר דער סאנאציע. דער דאזיגער פרוב איז טייל־ווייז געלונגען.

די ענדעקעס זענען ארויס בעדייטענד אפנעשוואכט פון די לעצטע סיים-וואח־לען, אדער איז די שטאדט-פערוואלטונגען האבען זיי נאך געבילדעט א שטארקען כח און איז די רייהען פון דער אונטערוואקסענדער יוגענד, בעזונדערס צחישען דער סטודענטענשאפט, האבען זיי נאך גאנץ שטארקע השפעות, ווי דאס האבען בעווינען די לעצטע געשעהענישען אין לעמבערג און אין פוזנען.

די בארטעל-רעגירונג האט געקוקט קרום אויף דעם לינקען לאגער, בעזונ־דערס אויף פ.פ.ס. אבער מ'האט נישט געפרובט צוציהען קאנסעקווענצען פון דער פעפעסישע אפאזיציע. מ'האט געלאזען די פעפעסאווצעס בלייבען די חופט-הער־שער אין די קראנקען-קאסעס, מ'האט זיי געלאזען אנפית רען מיט א ריית שטאדט־פערוואלטונגען. גלייבענדיג, אז סוף-כל-סוף וועלען זיי תשובה טון, און אפשטעלען דיער אפאזיציאנעלען קאמף.

אויב בארטעל האט גערעדט וועגען דער מעגליכקייט פון א צוזאמענארבייט מיט דער רעגירונג מיט'ן סיים, העט ער געמיינט אויסשליסליך א צוזאמענארבייט מיט'ן לינקען לאגער. האלטענדיג, אז די „סאנאציע" קען נאר מיט די דע־מאקראטישע עלעמענטען. דאגעגען מיט'ן רעכטען לאגער קען קיין שום קאמפרא־מיס נישט געמאכט ווערען.

די פערשארפטע אפאזיציע פון לינקען לאגער געגען דער רעגירונג, וועלכע איז געקומען צום אויסדרוק אין די רעזאלוציעס פון די צוזאמענארבייט און פראק־ציע-בערא טוגען פון פ.פ.ס. „וויזוואלעניע" און די פויערים-פארטיי, האט בעוואיגען דעם „עי-עי"-קלוב צו ענדערן זיין קאמפס-טעראטעגיע. א קאמף מיט'ן לינקען פלי־גל — איז געווערען די לאזונג פון די „סאנאציע". דעם דאזיגען ציל צו דער־ריישען, האט נעמוזט בעזייטיגען פון רודער די אלע, וואס האבען געגלייבט אין דער מעגליכקייט פון א צוזאמענארבייט מיט די לינקע. דאס איז געווען אינע פון די עיקר-סיבות, וואס האבען דערפיהרט צו דער דימיסיע פון בארטעל'ס רע־גירונג.

די שווייאלטקי-רעגירונג האט אנגעהויבען א נייעם קורס, וועלכער איז גע־ווענדעט מיט זיין גאנצער שארף געגען די לינקע. דאס הייסט נישט, אז די איצ־טיגע רעגירונג זעהט גיכער א מעגליכקייט פון א צוזאמענארבייט מיט'ן רעכטען לא־גער ווי מיט'ן לינקען. נאר גיכער איז דאס א רעזולטאט דערפון, וואס מ'זעהט נישט מעהר קיין מעגליכקייט אבצושוואכען גאכמעהר די ענדעקעס און אויך דאס, וואס א דאנק דעם וואס מ'האט געפיהרט דעם קאמף בלויז געגען די רעכטע, זענען די לינקע גרופירונגען געווארען האפערדיגער, קריגערישער געשטימט און מ'האט איינ־עזעהן, אז די גרויסע געפאהר פארן סאנאציע-רעזשים געפינט זיך אויף דער ליי־קער זייט.

דער אנהויב פון נייעם קורס איז בעשטאנען אין שא פען די ב. ב. ס. ווען מ'האט אבער אנגעזעהן, אז דערמיט ווערט פ. פ. ס. נאך נישט געבראכען, האט מען געמיוט שוין אנווענדען ראדיקאלערע מיטלען. וועלכע נעהן דירעקט פון די מיניסטערען-קאבינעטען, איינס פון די ראדיקאלע מיטלען אין קאמף געגען פ. פ. ס. איז דער אנגריף אויף דער סאציאליסטישער ממשלה אין די קראנקען-קאסעס.

דערמיט וועט אבער דער קאמף געגען לינקען בלאק זיך נישט אפשטעלען. דאס איז נאר איינס פון די ביטלען, מיט וועלכע מ'הויל ברעכן דעם ווידערשטאנד פון די ווידערשפניגע פ. פ. ס.

נאך א ריה מיטלען קען די רעגירונג אנווענדען געגען די לינקע גרופירונגען, צי זיי וועלען טאקע דורכדעם צובראכען ווערען, וועט בעווייזען די נאהענטסטע ציקונפט, אבער אז די איצטיגע רעגירונג האט געווענדעט די שארף פון קאמף אויף לינקס, דאס איז א פאקט.

בן משה.

יידישע נייעס

אמעריקאנער פרעסע טאדעלט דעם „האז"-פאסאזשיר פון „געלען פוינעל" אז פאדערן איהם צו בעשטראפען

ניו־יארק (יט"א) די אמעריקא־נער פרעסע פערעפנטלעכט ארטיקלען, און וועלכע עס ווערט אטאקירט דער יו־דישער „האז"-פאסאזשיר פון „געלען פוינעל" ארטור שרייבער, פארוואר־פענ־דיג אויהם פערשודענע בעשולדיגונגען. אין דער ערשטער רייהע ווערט ער גע־טאדעלט פאר אנגעטשען שרוט, וואס ער האט געשטעלט אין געפאהר דאס לע־בען פון די פלוהער, בעשווערענדיג די משא פון אעראפלאן. אנדערע צייטונ־גען גיבען אובער, אז שרייבער בערומט זיך, אז ער וועט שרייבען וועגען זיין לופט-פלוה און טאלען עפענטליכע ארויסטרעטונגען, דורך וועלכע ער האט ברעה צו פערדיגען פיל געלד. עס ווערט אויך אויסגערעדט די אובערצייגונג, אז זיין ארייננגע'נען זיך אין „געלען פוי־נעל" און א רעקלאמע-טריק, באמת האב־בען די פראנצויזישע פלוהער מסכים געווען צו דער גאנצער קאמעדיע און אן געשלאסען מיט שרייבערן א קאנטראקט לוים וועלכען ער האט זיך פערפלוכטעט אפצוגיבען א העלפט פון דעם געלד, וואס עס וועט אויהם ארייבערענגען דער „געשעפט" פאר אלמנות פון אומגעקו־מענע פראנצויזישע פלוהער.

די צייטונגען „אוונינג וארלד" און „פאסט" בעצייכענען שרייבער'ס מאס אלס „נאציאנאלע ערנידריגונג" פאר די פעראייניגטע שטאטען און פאדערן אויהם צו בעשטראפען.

* * *

ארטור שרייבער'ס זוידע איז איך געווען א „האז"-פאסא־זשיר.

בודאפעשט (יטא) אין דער פאמיליע פון ארטור שרייבער, וועלכער שטאמט, ווי בעקאנט, פון אונגארן, גיט מען אי־בער, אז ארטור'ס זוידע, שמואל שרי־בער, וועלכער האט אין 1880 עמיגרירט קיין אמעריקא, איז אויך געווען א „האז"־פאסאזשיר אויף דער שיף. פערלאזענדיג דעמאלס זיין פאמיליע אין מיסקאלש. האט ער געווענדעט איבער איראפא און אין האמבורג האט ער זיך ארייננע־גנב'עט אין א שיף קיין אמעריקא.

טראצקי וועגן זייז טאטען

און אנדערע אינטערעסאנטע זאכען, וואס טראצקי האט דערצעהלט דעם ריגער יוד ארנשטאם.

דער מיטארבייטער פון דער לעטישער צייטונג „יאוו. זיג", — דער ריגער יוד א. ארנשטאם, וועלכער געפינט זיך איצט אין קאנסטאנטינאפאל, בעשריבט אויפ'ן פאלגענדען אופן זיין בעזוך ביי לעו טראצקי:

טראצקי אין גלות! כ'וואלס אין דעם קיינמאל נישט געגלויבט, ווען איך וואלט נישט געוואוסט, אז מיט מיר רעדט נישט קיין אנדערער, ווי טראצקי אליין. זיינע האר זענען גרוי געווארען, ערטערווייז שוין אינגאנצען ווייס. קוקט איהר זיך גוט אין אין איהם, בעקומט איהר דעם אייגדרוק, אז פאר אייך שטעהט נישט דער אמאליגער דיקטאטאר פון רוסלאנד, נאר א געוועהנליכער יודישער בעל־הבית'ל.

טראצקי איז אין זיינע מאגיערן שטארק פירגערליך, ווען איך בין ארייننגעקומען צו איהם האט ער נאך געהאלטען אין אויפרוימען זיין צימער, כדי אלץ זאל זיין אין ארדנונג און זיך געסינען אונ־טער'ן האנט. ער איז זעהר פריינדליך, בעזונדערס צו אונז זשורנאליסטען, פיט וועלכע ער העגעהט זיך ווי מיט קאלע־גען. ער רעדט זעהר א סך וועגען פער־שידענע זאכען, נאר נישט וועגען זיך. אזא גדר האט ביי איהם געגומען דער עכט-קאפיטאליסטישער דייטשער פערלאג ס. פישער, פאר וועלכען ער שרייבט זיינע מעמואירען און אנ'אמעריקאנער פערלאג, פאר וועלכען ער שרייבט א בוך וועגען זיין קאמף מיט סטאלין'ען, בעקומענדיג דערפאר א האנאראר פון 875,000 דאלאר.

איינער א זשורנאליסט האט ווענען טראצקי'ן געהאט אנגעשריבען, אז זיין פאטער — בראונשטיין — האט איהם אין יעקאטערינאסלאוו אין בית-מדרש עפענטליך פערשאלטען, אז די ארטיגע קהלה האט ארויסגעלייגט אויף איהם א חרם און אז זיין פאטער איז איצט א שמש אין א קליינעם שטעטל אין דייטש־לאנד.

ווען איך האב וועגען דעם א פרעג געטון טראצקי'ן, האט ער ערקלערט: „הלואי וואלט עס אמת געווען. ליידער, איז מיין פאטער מיט 6 יאהר צוריק געשטארבען אין רוסלאנד. ס'איז אבער אמת, אז מיר פלעגען צווישען זיך נישט שטימען. איך שטאם פון א בירגערליכער משפחה, מיין פאטער איז געווען א מיל־נער. ער איז געווען געגען מיין רעוואָ־לוציאנערער טעטיגקייט, איז תמיד געהען בעזארגט וועגען מיר און האט נישט גע־גלויבט, אז אונזערע אידעען קענען זיגען, ווי עס איז איהם געגאנגען אין די ערש־טע טעג פון דער רעוואלוציע, ווייס איך נישט. אין א שעהנעם פריהמארגען איז ער אבער געקומען צו מיר אין מאסקווא אנ'ארימען אהן א גר אשען ביי דער נשמה. אונזערע האבען איהם פערפאלגט ווי אלע נגידים, דאן זענען ארייין די „וויסע" און האבען איהם פערפאלגט ווי טראצקי'ס פאטער. נאכדעם האט ער זיך ארויסגע־כאפט צו מיר. איך בין דאן געווען אויף דער העכסטער שטופע פון מיין מאכט און האב איהם געפרעגט: נו, פאטע, ווער פון אונז איז געווען גערעכט? ער האט געענטפערט: „דיין אמת, מיין זוהן, איז געווען שטארקער פון מיינעם!" איך האב איהם בעשטימט פאר א דירעקטאר פון מלוכה-מיהלען, אין א פאר יאהר ארום איז ער אבער געשטארבען".

טראצקי האט זיך שטארק פערענדערט, ער האט אראפגענומען זיין כאראקטע־ריסטישען שפיציגען בערדל, אזוי אז עס איז איהם שווער צו דערקענען, און דאס אינגענטליך ווייל טראצקי, פערהאן אין קאנסטאנטינאפאל א סך עמיגראנטען, איז א קשיה אויף א משה. איינעם פון זיי קען זיך נאך פערגלוסטען צו מאכען מיט איהם א חשבון הנפש... צוליב'ן זעלבען טעם היט ער זיך אויך פון די פאטאגרא־פען, ווי פון פייער. האט אבער דער מערקישער פאטאגראף מצמער נאמיק דורכגעפיהרט אזא טריק: ער האט זיך איבערגעטהרט פאר טראצקי'ס שאטער, זיך אנגעקלעבט א בארד, אנגעטון א פאר בריל'ען און האט אויף איהם אפגעווארט שעה'ן - לאנג אין אוטאמאביל, און סוף כל סוף אויך איהם „אפגעמעגטשעלט", בעת ער האט זיך דארט ארייננגעזעצט. די פאטאגראפיע האט ער דערנאך פערקויפט אנ'אמעריקאנער צייטונג פאר 1500 דאל.

—0—

צי דארף מען א יוד. אונ־ווערזיטעט אין אמעריקא?

די חייסע דיסקוסיע וועגען דעם — וואס זאגען די געגנער און וואס די אנהענגער?

אין אמעריקא געהט אויצט אן א הייסע דיסקוסיע ארום דער פראגע, צי דארף מען א יודישען אונווערזיטעט אין אמע־ריקא אדער נישט?

די מענונגען זענען צומעלט פמעס אויף גלייך.

די געגנער פון אזא אונווערזיטעט זאגען: די אסומילאטאָרען און קרוסטלי־כע אתה-בחרתנו'מען. ליידער זייער מע־גונג וואלט א יודישער אונווערזיטעט גאר נישט אויפגעטון. ערשטענס, ווייל א יודישער אונווערזיטעט וואלט נישט געקענט שאפען אזוי פיל געלד, ווייל עס איז גוימוג פאר אנ'ערשטקלאסיגען לערן-אנשטאלט. צווייטענס, ווען אפילו די גוימוגע פאגרען זאלען געשאפען מע־רען, גלויבען זיי נישט. צו די יודישע פראפעסאָרען, וואס פערנעהמען אזא הויכע שטעלע אין נישט-יודישע אונו־ווערזיטעטען. וואלטען פערלאזען זיי אזא דונסט פון א יודישען אונווערזיטעט. דרוסען, לערנען זיך ד. מעהרסטע יודי־שע סטודענטען און אזעלכע קאלערזשעס וועלכע זענען נאהענט פון גרויסע יודי־שע צענטרען. דאס איז דערפאר, ווייל זיי זענען מעהרסטענס ארימע און זיי מוזען דערויבער וואוינען מיט זייערע על־טערן און זיך געפינען אויף אנדערע ארט. וואו זיי קאנען געפינען בעשעפטיגונג פאר דער צייט, וואס זיי שטודירען.

פאר א יודישען אונווערזיטעט איז ארויסגעראטען דער בעזאוסטער יודיש־אמעריקאנער טרופטשעלער, וואלדא פרענק. ער האלט, אז דאס איז נישט קיין יודישער, נאר אנ'אמעריקאנער עניין ער מיינט אבער, אז עס איז פערהאן אנ'אנגעשריבען אזוי פיל געלד, וואס מיר דערשעהען וועגען דעם, וואס מיר פערשטעהען אונטער אמעריקא און אמעריקאנוזם. אויב מיר שטעהען נאך אלץ אויף דעם שטאנדפונקט, אז אמע־ריקא איז ארעד דארף זיין א „שמעלץ־מאפ", וואס זאל צוזאמענשמעלצען אלע נאציאנאליטעטן אין פון זיי אויסארבייט־טען אין טיפ אמעריקאנער, איז טאקע א יודישער אונווערזיטעט נוט ווינשענס ווערט. גלויבען מיר אבער נאך אלץ אין שמעלץ-מאפ? אין ווען מיר גלויבען אפילו, אז דאס איז אמעריקא, קאנען מיר לאנגיש שטוצען אזא סארט יודיש־קייט, וואס געהט שוינעל דערצו, אז מעהר ווי דע רנאמען בלייבט נישט דערפון? און ער ענטפערט, אז נין. לויט זיין מע־נונג איז פערהאן גאר אנ'אויפגעטון וועגען אמעריקאנער קולטור: א קולטור, אין וועלכער קיין נאציאנאליטעט פער־לוירט נישט אוהר אינגאנצען און דאך בולדען זיי אלע צוזאמען אין גאנצע קולטור ווי פערשודענע אינסטרומענטען שפולען אויס אין סימפאניע. לויט דער אויפפאסונג איז צו בערגיסען ישראל פת, וואס קומט פערשטארבען די אינצעלנע עלעמענטען, בייזייטיגונג און בעגייאונג אויף דעם אמעריקאנער באָ־דען. נאר אין אזא אייפאסונג קאן זיך דאס אמעריקאנער יודענטום בעמיליגען אין דער אמעריקאנער קולטור. און אויפ נעמט מען אן די אויפפאסונג, מוז מען שוי זיין פאר א יודישען אונווערזיטעט.

אין קורצען מיינט ער, אז א יודישער אונווערזיטעט דארף שטען נישט אלץ ענטפער צום אקאדעמישען אנטוועמע מוזט נאר פון דעם אינגענעם ווילען, אלס יודישער בייטראג צו דעם אמעריקאנער לעבען.

דער אמת מוז אבער געזאגט ווערען, אז די מעהרסטע אונווערזיטעטען, נוי־אין גיו-יארק, נאר אויסער גיו-יארק, זע־גען פרוואטע — אויסגעהאלטען פון פרוואטע בעשטייערונגען. און אונזערע רעכטע יודישע מוליאגערען ווייסען נאה נישט, וואס ס'הייסט צו געבען געלד אויף אנ'אונווערזיטעט

וואלמען זיי זיך אויסגעלערנט — וואלט אפשר די גאנצע זאך געהאט א אנדער פנים...

קופאן 44 №
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קאן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.
גילטיג היינט. מאנטאג,
דעם 24. יוני פון 8—9 אז.

אמעריקאנער יודען זענען רייך און קענען געבען

אינטערעסאנטע איינצעלהייטען פון דער דזאוינט-קאנפערענץ אין ניו-יארק

ווענען דער לעצטער קאנפערענץ פון „דזשאינט" געפינען מיר אין די נאר־וואס אנגעקומענע אמעריקאנער צייטונ־גען ווייטערדיגע פרטים. אזוי שרייבט ה. לאנג אין „פארווערטס":

א גאנצען אוונט און א גאנצען טאג, שבת ביינאכט און זונטאג דורכ'ן טאג, בין ארום זעקס פארנאכט, זענען עטלי־כע הונדערט אמעריקאנער יודען, פער־שטעהער פון כמעט אלע שטאטען אין אמעריקא, געווען פערזאמלט אונ'ם ניו־יארקער גרויסען האטעל, בילטמאר, 43־טע סטריט און מעדיסאן עוועניו, און האבען בעטראכט פראגען און פערבונ־דונג מיט אונז גרויסער פראגע —

וואס קאן נאך געטון ווערען צו העל־פען אויפשטעלען דאס יודישע לעבען און די לענדער, וואו עס איז זונט דער מלחמה און די רעוואלוציעס צובראכען, צובערעקעלט, פערלוירען פון אלערלי יסורים?

דער רעזולטאט פון אלע בעטראכ־טונגען —

עס איז בעשלאסען געווארען, אז דער „דזשאינט מוז ווייטער אנגיין מיט זיין הילפס-ארבייט. מאר גארנישט קלערען פון אויפגעבען: קאלאנזאציע אין רוס־לאנד, שטוצען די יודישע קאאָפּעראַטי־ווען און אנדערע אינטערעסאנטע מונגען און פוילען, אין לומא, אינגארדגען מעהר־הולף אין בעסאראביען, רומעניען, מיט פאר אינסטיטוציעס און פאלעסטינא, אויך אין טשעכאָ-סלאוואקיען, אויך אין לעטלאנד, אומעטום, פון וואנען גאר יי־דישע העגד קאנען זיך אויסשטרעקען נאך הילף.

פאר דעם איז, פערשטעהט זיך, גוי־מוג, אז די פאגרען פון „דזשאינט" זאָ־לען פערגרעסערט ווערען. איז געבלי־בען —

א מאנדאט ווערט געגעבען דער עק־זעקוטיוו-קאמיטעט פון „דזשאינט", נוט שפעטער פון ערשטען יולי מיט זי בע־שלוסען אויפצוזאמלען דורכ'ן יאהר נייע צוויי און א האלב מיליאן דאלאר.

דאס איז נישט קיין גרויסע סומע, גע־גען דער צאהל יודען אין אמעריקא — פון מיליאן — אודאי נישט.

„און אמעריקאנער יודען זענען רייך און זיי קאנען געבען" — האט בייד דער לעצטער קאנפערענץ-זיצונג און דער אמעטל אמעריקאנער יודען ווייטערדיגע פרטים. אזוי שרייבט ה. לאנג אין „פארווערטס":

„אשטעלען אונז די „דזשאינט" מעטונגקייט, אונבארלאזען די הולפס-אר־בייט און מוסען, וואלטען מיר, אמערי־קאנער יודען, נישען פערעטער צו די יודען און די לענדער, וואו מען דארף נאך הולף" — האט לוים מארשאל מיט גרויס אומבעט אויסגערופען.

זענען אויך אויפגעקומען פראגען וועי־גען פערגרעסערן דעם „דזשאינט". מעהר פארשטעהער פון די יודען אין אמעריקא זאלען זיך קאנען בעטייליגען אין דער אנפיהרונג פון „דזשאינט", אין בעשלאסען געווארען, אז דער דזשאינט זאל אויף ווייטער נישט בלייבען צוזא־מענגעשמעלט פון די אמאליגע רעליגי־קאמיטעטס — „אמעריקען רעליף", „פי־פעלס רעליף" און „סענטראל רעליף". אנשטאט דעם זאל ארגאנגזירט ווערען א „קאונסיל" (ראט) פון הונדערט און פופצוג פארשטעהער פון אלע יודישע שולטען און קלאסען, און דער „קאונ־סיל" זאל האבען אנ'עקזעקוטיוו-קאמי־טעט.

18 בעקאנטע פערזענליכקייטען זענען בעשטימט געווארען דעם „קאונסיל" צו־זאמענצושטעלען און אויך אויסצוארבייט־טען א קאנסטיטוציע.

איינער פון די 18 איז דער בעקאנטער סאציאליסט אלעקסאנדער קאהן, דער פארזיצענדער פון דער אמאליגער „פי־פעלס רעליף".

א מערקווירדיגע אָרדנונג האט גע־

(ענדע זייט 6)

יידישע טעאטער אין פילהארמאניע — זאל — נאריוטאוויטש 20 —
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן און א. קאמפאניעעע

גאסטראלן פון די בערימטע סובערעטן און געזאנג-ליבהאבער
ווי'ע קאניעווסקא
פאול ברייטמאן
מיט אנטיל פון מאכס בריו.

היינט מאנטאג, 9 אוהר גרויסע פאפולערע פארשטעלונג
פון 1 ביז 2.50

די שטארק בעליבטע פיעסע אין לאדז
ווי'ע קאניעווסקא די איינציגע אין דער ראָל אלס
ציפקע פריער

אין 4 אקטען פון קאליך ראָל מילטאן — פ. ברייטמאן.

מארגען דינסטאג ווערט נישט געשפילט

אין אלע פיעסען נעמען אנטייל לויט א. ב. פרויען: בעזמאן, באריסאווא מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן, קוברעני, קאמפאניעעע. מענער: אריעל, אייזענ־בערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, מאטקאוו, נייהויז, פאלאנסקי, ישראל קאמפאניעעע, ראבינאוויטש, ראקאוו.

אדמיניסט.—מ. ארנוואלד. מוזיקאלישע לייט.: ל. זעלמאן.

בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע

אנאנס: — אין — פארבער ייטונג — **די יודישע שיקסע**
און דער לעצטער אמעריק. שלאגער **רייזעלע פון יאפאן**

עליג פאשאה

מיינע איבערלעבענישען אין שפאניען

אינ'ם לאנד, וואו מען מיינט, אז א יוד איז א פע-שעפעניש מיט הערנער און מיט פערדישע קאפיטעם אויף די פיס.

III.

דאס פיבליקום, צווישען וועלכע עס האבען זיך געפונען פיל מענשען, וואס האבען בייגעוואוינט דעם רינג-קאמף אין צירק, האבען מיך דערקענט און מען האט מיר ווידער געמאכט אוואציעס. אזא בעגייסטערטע און ערהליכע אויפנאהמע האב איך נאך נישט בעגעגענט אין קיין שום לאנד, און אצינד האב איך ערשט רעכט פערשטאנען, פארוואס דער מאטאדאר דערגרייכט דא טייל מאל צו אזא גלענצענדע קאריערע, וואס אין קיין שום לאנד קאן עס נישט געמאלט זיין. אנ'עלטערער הער איז צוגעקומען צו מיין טישעל און מיך געפרעגט צי איך ערלויב איהם צו נעמען פלאץ. איך האב א מורמעל געטאן, אז איך האב גאר נישט געגען דעם. דער הער האט זיך אוועקגעזעצט און צו מיין גרעסטער איבעראשונג ווענדעט ער זיך צו מיר אויף דייטש מיט א יודישען צומיש פון דעם בעריהמטען פראנקפורטער מאשעלדייטש.

עס האט מיר זעהר שטארק הנאה געטאן, זעהענדיג אזא אייד אויף דער ארענע. איהר האט געוויזען די שפאניער, אז מיר יודען זענען אויך נישט קיין מפיל-קונדער.

איך האב מיך ממש דערפרעהט מיט דעם דאזיגען מענש. זיצענדיג אין דייטשלאנד אדער אין פוילען און געהענדיג איבער די דארטיגע גאסען, וואו ס'שווינדעלט און ס'גריבעלט קיין עין הרע נישט פון יודען, קאן מען זיך גאר נישט פארשטעלען, ווי כ'בענקט זיך נאך א יודען אין א לאנד, וואו מען האט אום אפילו מיט א ליכט און ר נישט געפונען. וואו קומט אהער אונזער'ס א יוד קיין שפאניען? האב איך איהם געפרעגט.

דער יוד האט מיר דערצעהלט, אז ער וואוינט שוין זייט א פאר יאהר אין סעווילען. ער האנדעלט מיט פערטיגע קליידער. די שפאניער קויפען ביי איהם זעהר גערן. ער האנדעלט אויך מיט מאראקא און אלושיר. שלעכט איז איהם דא נישט. די שפאניער ווייסען אבער נישט, אז ער איז א יוד. ער בעהאלט זיך אבער נישט מיט זיין יודישקייט אוים מורא, דער היינטיגער שפאניער איז נישט דער אמאליגער, אבער צופיל שפרינגען ענגעם און פנים אריין מיט זיין יודישקייט, וויל ער אבער דאך נישט. און דעריבער איז ער מיר בישום מקנא. וואס איך האב די דרייסטקייט ארויסצוטרעטען פאר א ריזיגען עולם און נישט פערלייקענען דעם נאמען יוד. דער יוד האט מיר פיל דערצעהלט וועגען די אקסען-קאמפען אין סעווילען. ער אליין האלט נישט פון די גארשקייטען, וואס ענדיגען זיך שטענדיג מיט'ן בלוט פינ'ם שטומען, נארישען אקס. אבער ביי די שפאניער איז דאס די אמת'ע פערוויילונג. דער שפאניער רוהט אפיך אויסגעבען אליין און דער וועלט פאר'ן אקסען-קאמף.

מיר האבען נאך געפלוידערט א לאנגע צייט. ד. ה. געפלוידערט האט אייגענטליך ער, און איך בין געזעסען א שטומער צוהערער. ענדליך בין איך שוין געווען זעהר מיד און אהיימגעגאנגען שלאפען. דער שלאף פאר רינג-קעמפער איז איינס פון די זאכען, וואס מוזען זעהר שטרענג און נארמאל אפגעהיט ווערען. דער מוח מוז שטענדיג זיין פריש און אויסגערוהט. ווארום אויף דער ארענע שפילט דאס דאזיגע קליינע מאשינקעלע אינ'ם מענשליכען קאפ נאך א פיל גרעסערע ראל, ווי די שטאלענע מוסקולען. מען מוז בעאבאכטען יעדען גאנג און יעדע בעוועגונג פונ'ם געגנער. מען מוז בעזיצען א בליץ שנעלע אריענטאציע אפצושלאגען דעם צוג פונ'ם שונא. א נישט, מעג מען האבען שמשון הגבור'ס גבורה, וועט עס אויך נישט העלפען. דער אטלעט מוז דעריבער שטענדיג האבען דעם קאפ אויף דער רעכטער זייט און שטודירען דעם שונא.

צומארגענס, אין טאג פון מיין צווייטען אויפטריט האב איך מיך שוין געפיהלט פיל היימישער אויף די אלטע גאסען פון מאדריט. דער צירק איז היינט פונקט אזוי ווי נעכטען געווען אנגעפאקט מיט בעזוכער. היינט האט מען שוין אויך געקאנט בעמערקען פיל הויך געשטעלטע געסט, וואס פערנעהמען זעהר הויכע אמטען אין דער מלוכה. דער צירק-דירעקטאר האט מיך פריינדליך געפאטשט אויף דער פלייצע זאגענדיג, אז דאס אלין איז צוליב מיין כבוד'ס וועגען. די צייטונגען זענען היינט ארויס מיט זעהר גרויסע און ווארימע ארטיקלען וועגען דעם יודישען משעמפיאן און אז ד'האב מיט זיך אויפגערוהערט גאנץ מאדריט. מען שמועסט אויך — האט מיר ווייטער געזאגט דער דירעקטאר — אז פרימא דע ריווערא אליין וועט אפשטאטען א וויזיט אין צירק. דאס איז א גרויסער כבוד פאר'ן צירק. פרימא דע ריווערא האט פיינט עפענטליכע ארויסטרעטונגען. ער האט זיך נישט ליב אזוי פיל צו ווייזען פאר'ן עולם, ווי זיין חבר מוסאליני אין רוים. האט דער דירעקטאר צוגעגעבען מיט א גנב'שען שמייכעל אז אז ער וועט בעזוכען דעם צירק וועט עס זיין אן אמת'ע סענסאציע פאר'ן פובליקום. איך האב מיך פון די דאזיגע ווערטער געפיהלט שטארק געשמייכעלט.

אזוי איז שוין די טבע פון יעדען איינעם וואס ווייזט זיך פאר דער עפענטליכקייט. דער אקטיאר און דער מענצער, דער אראטאר און דער שווארין-קינסטלער, דער זינגער און דער רינג-קעמפער, אלע האבען מיר ליב דאס נארישע ביסעל כבוד, וואס דריקט זיך אוים אין דער בראווא-פאטשעריי פון פובליקום פון דעם ביסעלע, זינדיגער אנערקענונג.

ביים פאראד-אויפמארש אויף דער ארענע האט מיך ערווארט אנ'אמת'ע איבעראשונג. מען האט מיר דערלאנגט א בוקעט בלומען און א ווייס-בלויער זיידענער באנד. צווישען די בלומען איז געלעגען א קליינע ראזע ברוועלע. איך האב עס געעפענט. דאס ברוועלע איז געווען געשריבען אין א צובראכענעם פראנצויזיש. איך האב געזעהן, אז דער ארע רדו וואס האט עס געשריבען האט געוואלט, אז איך זאל פערשטעהן, וואס דארט איז געשריבען. אין צעטעלע האבען זיך נאר געפונען אבאר געציילטע ווערטער, אבער זיסע און הארציגע.

(פארטזעצונג קומט).

אנ'אמעריקאנערין, וואס פערגינט זיך שאמפא-ניער-בעדער און 120 פאר שיך אין א טאג

איהר פראנצויזישער מאן קען דאס אבער נישט פערטראגען און די געשיכטע איז אנגעקומען צום פאריזער געריכט

אין דער וועלט ווערען די אמעריקאנערינס פעררעכענט פאר גרויסע אויס-ברענגערינס, פאר פרויען, וואס זענען צופיל צעבאלעוועט פון זייערע מענער און פון א גרינגען לעבען, און וואס ווייסען גאר נישט וואס צו טון פון וואויל-טאג. פון צייט צו צייט שווימען ארויף אין דער עפענטליכקייט סקאנדאלען, וואס ווייזען, אז די דאזיגע מיינונג איז נישט ווייט פון אמת.

איצט, למשל, רעדט מען א סך אין פאריז וועגען א טשיקאווער געשיכטע, וואס איהר העלדין איז אנ'אמעריקאנער מיליאנערשע, ווערא שוק, וועלכע האט געהאט די אומפארזיכטיגקייט חתונה צו האבען מיט א פראנצויז. פראנצויזען זענען, ווי בעקאנט, גאנץ אויסגערעכענט אין געלד-אנגעלעגענהייטען. און דער פראנצויז, דומיני, האט אזא צערטליכע בעציהונג צו געלד, אז ער קאן נישט זעהן שברת-לב צוקוקען, ווי אפילו פרעמד געלט ווערט אומזיניג צעטרענצעלט, און ער האט דעריבער אנגעקלאגט זיין ווייב פאר'ן געריכט, אז עס זאל ביי איהר צוגענומען ווערען דער קאנטראל איבער איהר פערמעגען, ווייל זי איז אומפער-אנטווארטליך. ער ווייזט אן, אז איהרע הוצאות זענען אזוי גרויס, אז אפילו איהר ריזיגער קאפיטאל קאן זיי נישט דעקען. דער בעריהמטער פאריזער אדוואקאט הענרי ראבערט איז אנגעשטעלט געווארען פון פערצווייפעלטען מאן צו פיהרען דעם פראצעס. פאר'ן נייגיריגען גע-ריכט-זאל האט מען פארגעבראכט פאלגענדע שטוינענדע פאקטען:

די דאמע האט ליב צו געבען גרויסע טרינק-געלדער: עס איז ביי איהר א טבע צו לאזען אין א רעסטאראן 500 פראנק טרינק-געלד פאר'ן קעלנער. אין א געשעפט פון אפטישע אינסטרומענטען האט זי בעשטעלט פאר איהר געברויך גאנצע פונפצעהן הונדערט מאנאקלען. בעך דעם צוועלפטען טאג האט זי זיך געקויפט 120 פאר שיך, 40 היטעלעך, 60 רייט-בייטשלער, 30 הינט-בייטשען. זי האט אויך די געוואוינהייט פיר מאל א חדש צו באדען זיך אין שאמפאניער. צו דער פייערליכער צערעמאניע לאדט זי איין געווענליך א גאנצע רייה פריינדינס. אין די הייסע זומער-חדשים איז איינער פון איהרע הויפט-פערגעניגענס ארומצושפאצירען מוטער-נאקעט אין גארטען ארום איהר ווילע. גאנץ נאטירליך פלעגט א גרויסער עולם פון דורכגעהער זיך פערזאמלען ביים טויער, כדי צוצוזעהן דעם ספעקטאקל. זי האט בעשטעלט 192 באד-קאסטיומען פון אלע פארבען פון רעגענבויגען, די זעלבע פירמע, וועלכע האט פאר איהר אויסגעפירט די דאזיגע בעשטעלונג, האט איהר אויך בעזארגט מיט 192 שירעמס, וואס זייערע פארבען זאלען זיך בעגוי פאסען צו די באד-קאסטיומען.

נאך טשיקאווע זאכען האט דער אדוואקאט דערצעהלט, למשל אזא זאך: אין א שעהנעם טאג האט אונזער מיליאנערין דערזעהן אין שוי-פענסטער פון א פאריזער מאדע - געשעפט א ריזיגען שמעטערלינג. דער דאזיגער אומגעווענליכער ענזעמפלאר האט געהערט צו א פראפעסאר, וועלכער האט צעהנדליגער יאהרען געזאמעלט שמעטערלינגען, און אט דעם שעהנסטען פון זיי איז איהם געלונגען צו פאנגען אויף א רייזע קיין אינדיען. פרוי שוק-דומיני איז אריין אין דעם מאדע - געשעפט און אויסגעדריקט איהר וואונש צו קויפען דעם שמעטערלינג. זי וויל מיט איהם בעפוצען איהרען א הוט, האט זי געזאגט. דער אייגענטימער פון געשעפט האט איהר געגעבען צו פערשטעהן, אז דער שמעטערלינג איז אויסגעשטעלט געווארען אין דער וויטרינע בלויז פאר א דעקאראציע און אז ער איז נישט צום פערקויפען, ווייל דאס איז דאס פריוואט - אייגענטום פון דעם קאלעקציאנער. ווערא שוק-דומיני ווייס אבער, אז אלץ אין דער וועלט קאן מען קויפען. איז זי אוועק צום פראפעסאר און פארגעשלאגען איהם פאר'ן שמעטערלינג 5000 פראנק. יענער האט זיך אפגעזאגט. האט זי פערדאפעלט די סומע. זי וועט געבען, זאגט זי, 10,000 פראנק. אויך דאס מאל איז איהר נישט געלונגען. אבער ווען זי האט איהם דערלאנגט א טשעק אויף 13.0 0 פראנק פאר דעם טויטען שמעטערלינג, האט דער פראפעסאר איהר געלאזט איהם האבען, ווען אט דער שווער ערווארבענער שמעטערלינג איז ענדליך ארויפגעזעצט געווארען אויף איהר הוט, האט ער מיט אמאל פערלוירען דעם חן אין איהרע אויגען, און זי האט איהם צוזאמען מיט'ן הוט אוועקגעשאנקען איהר דינסט-מיידעל.

נאך מעהר איז דאס פובליקום אין געריכט-זאל געפלעפט געווארען פון אזא עפיזאד: פרוי דומיני איז געקומען מיט א געזעלשאפט פון צוועלף מענשען אין א באר. דער זאל איז געווען געפאקט מיט א גרויסען עולם, און דער בעל-הבית האט די נייע געסט נישט געקאנט געבען קיין לאזשע, ווי זיי האבען פערלאנגט. פרוי דומיני האט ערקלערט, אז זי קויפט אפ אלע געטראנקען און שפייזען, וואס זענען דא אין באר, מיט'ן בעדינג, אז דער עולם זאל זיך גלייך אפטראגען און לאזען דעם גאנצען זאל פאר איהר און איהרע געסט. דער פלאן איז דעם עולם שטארק נישט געפעלען געווארען און מען האט אנגעהויבען אזוי הויך מורמלען געגען דער „פערשאלטענער" אמעריקאנערין, אז זי איז קוים אוועק פון דארט א גאנצע. אונטער אזעלכע אומשטענדען איז קיין וואונדער נישט, וואס ה' דומיני זוכט אפצושטעלען די ענערגישע טעטיגקייט פון זיין פרוי. די ווערא שוק קומט פון קאליפארניען, וואו איהר פאטער איז דער שעף פון א דושעז-ארקעסטער, וואס האט איהם אריינגעבראכט א ריזיג פערמעגען.

וועגען אט דער אנגעלעגענהייט ווערט א סך גערעדט אין די פאריזער קרייזען. דער בעקאנטער פראנצויזישער שריפטשטעלער, מאריס דע וואלעף, דערצעהלט אין אנ'ארטיקעל א סך אנעקדאטען וועגען דער פערשווענדערישקייט פון געוויסע מענשען בעזונדערס אינטערעסאנט איז די מעשה מיט ענ'ענגלישען לארד, וועלכער האט געהאט א פראכטיגען שלאס אין שאטלאנד. און כאטש דער לארד האט געוואוינט אין לאנדאן און פלעגט סך הכל פערברענגען אין זיין שלאס נאר עטליכע טעג יעדעס יאהר, און אזוי האבען דארט געוואוינט נישט מעהר ווי זיינע דינער, האבען די דינער געהאט פאלגענדען שטרענגען בעפעהל: צו מיטאגצייט זאל אין סאלאן, וואו קיין לעבעדיגער מענש איז נישטא, יעדען טאג סערווירט ווערען א רייכער מיטאג פאר אכט פערזאן.

ק. ל

—o—

פעראייניגונג פון יוד. לאנדווירטען אין ארץ-ישראל

צום שוץ פון יודישער ארבייט.

ירושלים, (י. ט. א.) אין הרצליה איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון יודישע לאנדווירטען, אויף וועלכער עס איז בעשלאסען געווארען צו גרינדען א פערבאנד פון יודישע לאנדווירטען אין ארץ-ישראל, לויט'ן סטאטוט קענען צום פערבאנד געהערען בלויז אזעלכע לאנדווירטען, וואס בעשעפטיגען אין זייערע אונטערנעמונגען אויסשליסליך יודישער ארבייטער. עס איז בעשלאסען געווארען צו ארגאניזירען ארבייטס-בערוסען, אין וועלכע עס זאלען זיין פערטרעטען הן ארבייטס-געבער, הן ארבייטס-נעמער. מיינונגס-פערשידענהייטען צווישען לאנדווירטען און ארבייטער זאלען רעגולירט ווערען דורך א סטאבילען שי דס-געריכט זענען פערפליכטענד פאר ביידע צדדים.

פערבאטן בעטלעריי אין היפה

חיפה (יטא) דער שטאט-ראט האט אנגענומען א געזעץ, וואס פערבאט בעטלעריי אין די גרעניצען פון דער שטאט חיפה. פרעמד-שטעטישע בעטלער וועלען ארויסגעשיקט ווערען פון שטאט.

פורישקעוויטש, פילאזאפאוו און א. א. גרוזענבערג

טשעקאווער עפיזאד פון אמאליגע צייטען.

ווי בעוואוסט, האט בשעתו דער שווארץ-מאה'ניק און צורר היהודים פורישקעוויטש געכאפט א כיאוס'ען פסק — דריי חדשים תפיסה — צוליב א. א גרוזענבערג, וועלכער האט פערטיידיגט די בעריהמטע מוערין פילאסאפאווא אין איהר פראצעס געגען די רכילות פון פורישקעוויטש. וועגען דעם דאזיגען פראצעס דערמאנט זיך דער זיהן פילאסאפאוו אין „זא סוואבאדו". עס איז גענוג כאראקטעריסטיש איהם צו ציטירען:

... „איך האב געלייענט דעם ארטיקעל, וועלכער איז אנגעשריבען געווארען דורך א מערקווירדיגען רוסישען מענש — פון דעם בעריהמטען אדוואקאט א. א. גרוזענבערג.

זיינע ווערטער גיב איך צו א גרויסע בעדייטונג, ווייל איך האב דעם גרויסען כבוד גוט צו קענען א. א. גרוזענבערג'ן און צו זיין איהם אין א סך פרטים דאנקבאר.

און דער צייט, ווען אינזערער אנ'אנדער בעריהמטער אדוואקאט קאראבטשעווסקי, האט זיך פחדנית'דיג אפגעזאגט צוצוציהען צו פעראנטווארטליכקייט פורישקעוויטש'ן אין נאמען פון מיין מוטער א. פ. פילאסאפאווא, האט א. א. גרוזענבערג גערן גענומען אויף זיך דעם דאזיגען ענין מיט א זעלטענער העפליכקייט. זאגענדיג מיר: „זעהט נאר, אז עס זאל נישט שאדען דעם ערפאלג פון דעם ענין דער אומשטאנד, וואס איך בין א יוד".

אסקאר אסיפאוויטש האט דורכגעפיהרט דעם דאזיגען סענסאציאנעלען ענין דורך אלע אינסטאנצען, אזש ביז'ן סענאט און איהם גלענצענד געוואונען. פורישקעוויטש'ן האט מען פער'משפט צו דריי חדשים תפיסה. לויט דער איניציאטיוו פון דער קייסערינע אלעקסאנדרא פעאדאראוונא איז פורישקעוויטש בעגנעדיגט געווארען, וואס האט זעהר געטרייסט מיין מוטער. איהר האט זיך גארנישט געוואלט, אז פורישקעוויטש זאל „אפזיצען". איהר איז געווען וויכטיג נאר זיין פעראורטיילונג.

שוין פון די באלשעוויקעס האט דער זעהר חשוב'ער אסקאר אסיפאוויטש מיר נאך אמאל געהאלפען אין אנ'אומגעבונג וואס איז בכלל פאר איהם נישט געווען גינסטיג.

איך בין ארויסגעטרעטען אין „רעטש" מיט שארפע בעשולדיגונגען געגען מאקסים גארקי. ער האט אין זיין צייט אין „נאוואיא זשיזן" געזאגט, אז איך טרייב רכילות. דער ענין האט זיך געענדיגט מיט א בוררים-געריכט. דער סופער-ארביטער איז געווען א. א. מיין שופט — ד"ר י. מאניכון, דער שופט פון גארקי'ן — דער „היסטאריק" רוזשקאוו, דער מיטגליד פון רעדאקציע „נאוואיא זשיזן". איך האב דעם פראצעס געוואונען. דאס געריכט האט זיך ארויסגעזאגט לטובת מיר. נאר נישט אין דעם איז דער ענין. וויכטיג איז נאר דאס, אז א. א. גרוזענבערג האט גענומען אויף זיך דעם דאזיגען ענין, בעת דער הערשאפט פון די באלשעוויקעס. אין דער עפאכע פון בעזונדערער השפעה פון גארקי'ן, דעם פריינד פון „אילימיש'ן".

—()—

אמיליאן דאלאר

שפאנענדער ראמאן פון היינטיגער צייט

(19-טע פארטזעצונג)

זי האט פיינט געקריגען דעם אלגעמיינעם שלאף-זאל און דעם געמיינזאמען עס-טיש און די פינקטליכקייט פון זאגען א תפילה, וואס די פערוואלטערין, מאדאם האלירין הויט שטארק צוגעהיט. זי האט אנגענומען דעם היראטס-פארשלאג אויף ד.ר.ה.ר. ווייל זי האט געפילט א שרעק זיך צוריק א היימצוקערען, וואוהין זי האט דאך פערט גימוס קומען... נאך דעם געליבטענס פארשלאג האט זי געהאט די מעגליכקייט בעפרייט צו ווערען אי פון פאטער'ס הויז און אי פון פערהאסטען פענסיאנאט. נישט איבערקלערענדיג לאנג, האט זי קורץ און בינדיג מיטגעטיילט דער פערוואלטערין איהר בעשלוס. זי האט זיך נישט געלאזט פון איהר איבערצייגען און אפשרעקען, און אין א קורצער צייט ארום האט זי, ביי דער קנאה פון די קאלעזשאנקעס, פערלאזט די פענסיע. זי האט חתונה געהאט, אלט זייענדיג [illegible] יאהר, און אין הסכם מיט די פארשריפטען פון געזעץ. אבער דער דאזיגער שריט האט געבראכט דערצו, אז זי זאל פולשטענדיג איבערייסען מיט'ן פאטער, וואס האט זיך זינט דעמאלט אינגאנצען דערווייטערט פון איהר. זי האט דעריבער פערשטאנען, אז זי טאר נישט בענקען נישט א היים און נישט נאך איהר פאטערלאנד...

זי האט געענדיגט איהר דערצעהלען, און איז ענטשוויגען געווארען.

מאקסים האט געווארט, זי זאל פארטזעצען איהר דערצעהלען.

זי האט איהם פארגעווארפען, אז ער קען זיך נישט אנזעטיגען; אויף היינט מוז עס איהם גענוג זיין.

— און די געשיכטע פון אייער פאמיליען-לעבען?

— פון וועגען ווייסט איהר, צי איך האב בכלל ברעה צו דערצעהלען אייך דערוועגען? — האט זי געענטפערט.

זיי זענען ארויס פון רעסטאראן.

זעהענדיג, אז מאקסים וויל רופען אנ'אויטא, האט זי געמאכט א בעוועגונג, אז זי וויל עס נישט.

— איך וואוין זעהר נאהנט פון דאנען, — האט זי צוגעגעבען, — איהר קענט מיך צופיהרען.

— איך מוז פאר אייך קודם כל אונטערשטרייכען — האט ער אנגעהויבען פאמעליך און אפדריקענדיג די ווערטער, געהענדיג נעבען איהר — אז איך בין נישט פערליבט אין אייך, פרוי בעל, אויף קיין האר נישט.

זי האט איהם דערלאנגט די האנט.

— עס פרעהט מיך זעהר, — האט זי געענטפערט.

— פון דער ערשטער רגע אן האב איך אפילו דערפיהלט א געוויסע סימפאטיע צו אייך. ווייטער דארפט איהר נישט מורא האבען פאר מיר.

— לאמיר ווערען פריינד, — האט זי געענטפערט.

— יא, לאמיר ווערען פריינד.

— אייער ערקלערונג האט מיך אויסערגעווענליך בערוהיגט.

— אלע אנדערע זאכען האב איך שוין איבערגעלעבט.

— פערשטעהט זיך... א מאן פון צוויי און דרייסיג יאהר!

— נישט דערפאר.

— איהר מוזט נאטירליך האבען אייער אייגענע סיבות. אבער וועגען דעם וועלען מיר רעדען אנ'אנדערש מאל.

— וועט מיר אויסקומען צו ווארטען דערויף ביז צו דעם קומענדיגען מיטוואך, אבער צי אויף א גליקליכען טראף, וואס וועט מיר מעגליך מאכען צו זעהען אייך פריהער?

— ביטע, בעזוכט מיך אמאל, איך וואוין דא. אויב איך ווייס שוין, אז עס דראהט מיך נישט קיין שום געפאהר, קען איך אייך שוין פערבעטען...

ווען זיי זענען אין א פאר שעה שפעטער געזעסען איינעם נעבען אנדערן אין איהר צימער, אין וועלכען עס האבען זיך געפינען געשיקטע קליינע מעבעל-זאכען, ווי אין א צימער פאר ליאלקעס, האט ער פלוצלונג געפרעגט:

— וויפיל יאהר זענט איהר אייגענטליך אלט, מיסיס בעל?

— איהר קענט עס לייכט איבערצעהלען. אלט זייענדיג פירצען יאהר בין איך געקומען צו פאהרען קיין ענגלאנד, אין דריי יאהר ארום האב איך חתונה געהאט, און אין ווייטערדיגע דריי יאהר ארום איז מיר מיין מאן אפגעשטארבען.

— אויב אזוי זענט איהר נאך א קינד!

— ווען איך טראכט, אז איך האב שוין כמעט אלץ הינטער זיך, זעה איך אויס פאר זיך אומגעוועהנליך אלט. איך שטעל מיר דאס פאר פולשטענדיג אנדערש.

— דאס פאמיליען-לעבען?

— איך רעד אייגענטליך בלויז וועגען לעצטען יאהר פון אנהויב איז עס געגאנגען גאנץ גוט. איך האב אין פאמיליען-לעבען געפינען דאס, וואס מענשען רופען ענדערונג. איך האב געהאט פערוויילונגען, וויפיל איך האב געוואלט. אבער דערנאך איז פלוצלונג געקומען א פולשטענדיגע איבערקעהרעניש. דאס האט געמוזט קומען פון מיין מאנס קראנקהייט, וואס מען האט זיך נישט געריכט, נישט ער און נישט דער דאקטאר, אז זי זאל זיך ענדיגען מיט'ן טויט. ער איז געווען שלעכט געשטימט, דעספאטיש, האט פסדר געזוכט צוטשעפעניש. דערנאך האט ער פערלוירען דעם אפעטיט. האט ארויסגעווארפען די שולד אויף דער קעכין, אויף מיר... אך, עס זענען געשעהן סצענעס ביים עסען!.. איינמאל האט ער אראפגעווארפען אויף דער פאדלאגע א טעלער מיט עסען. די דאקטוירים האבען ערקלערט, אז ער מוז זיך גרינדליך אויסרוהען און זיך אפרייסען פון דער ארבייט. ער האט געקריגען אורלויב אין טעאטער, האט זיך אפגערוהט, נישט געקוקט דערויף איז ער פון טאג צו טאג דארער געווארען. איך האב אייך שוין דערצעהלט אז מיין מאן איז געווען א פשוט'ער אקטיאר. בזמן איך האב חתונה געהאט מיט איהם, האט ער געוויגט כמעט גאנצע צוויי הונדערט פונט, און דערביי האט ער נישט אויסגעזעהן דיק. צום סוף האט ער געוויגט קוים הונדערט פונט.

— מערקווירדיג! וואס איז איהם אייגענטליך געווען?

— א ראק אין מאגען. — האט זי געענטפערט נאכדעם, ווי זי האט עטליכע רגע'ס געשוויגען, פונקט ווי דאס דאזיגע ווארט וואלט איהר שווער געווען ארויסצורעדען. — ער איז געשטארבען אלט זייענדיג דרייסיג יאהר! עס איז א זעלטענער פאל, זאגען דאקטוירים. ווען מען האט זיך ענטשלאסען אדורכצופיהרען אנ'אפעראציע, האט זיך ארויסגעוויזען, אז עס איז שוין צו שפעט! מען האט פערנייהט די וואונד, נישט בעריהרענדיג דאס ארט פון דער קראנקהייט מיט קיין מעסער. דאס וואלט סיי ווי סיי נישט געהאט קיין זין. איך האב איהם געפלעגט די גאנצע צייט. פון אנהויב ביז'ן סוף. ער האט קיינעם נישט געוואלט צולאזען צו זיך. איך בין געזעסען ביי איהם טאג און נאכט!..

דער ארימער!

— ער האט איבערגעטראגען שרעקליכע ווערטאגען. זיין פנים האט בלויז אויפגעלויכטען דעמאלט, ווען ער האט בעקומען אנ'איינשפריצונג. ער האט מיט בענקשאפט געווארט אויף די „גאלדענע ריטער". אזוי האט ער אנגערופען די זעהונגען, וואס זענען געקומען אין זיין מוח נאכ'ן געברויכען מארפיום... איהר קענט מיר גלויבען, אז איך וואלט נאך אזא צייט נישט געוואלט איבערלעבען צום צווייטען מאל...

(פארטזעצונג קומט).

לאדזשער כראניק.

שטיצע פאר רעזערוויסטען

(§) די רעזערוויסטען, וואס זענען הײַ יאהר אויף איבונגען וועלען בעקומען פון מילימעריש - פאליציאנישען ביורא א פארמולאר, וואו זיי וועלען קענען אויספילען זייערע מענות וועגען שטיצע. די, וואס וועלען בעקומען שטיצע, דארפען זיי זייער ביטע בײַלעגען א ווײַטשאגג פון די מעטריקעס־ביכער מיט די פערסאנאליען פונ'ם רעזערוויסט און פון די אלע בערואנגען, וואס בערעכטיגט צו בעקומען אונטערשטיצונג. עס דארף אויך ביגעלעגט ווערען א דאקומענט, וואס בעשטעטיגט, אז דער פעטענט האט דורכגעמאכט הײַיאהר די איבונגען. די ביטע און די זאלאנטשניקעס זענען פרײַ פון שטעמפעל־מארקען. די ביטע מוז אבגעגעבען ווערען שפעטסטענס 30 טעג נאכדעם, ווי מען איז ובפעריט געוואָרען פון די איבונגען.

נאכט־דיזשורנע אין די אפטייקען

היינט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: ם. עפשטיין, פעטריקאווער 225; מ. נאכטאיעוסקי, פעטריקאווער 95; מ. ראזענבלום, צגיעלנא 12; גארפיון, וולטשאנסקא 54; י. סאבראווסקי, נאווא־מיעיסקא 15.

שטראף פאר עובר זיין אויפ'ן 8 שעה'דיגען ארבייטס־טאג

(§) דאס ארבייטס־געריכט האט גערלעגט פאר'משפט דעם פאבריקאנט־ארטעלי־צען ליטער פון דער אקציען־געזעלשאפט קעסטענבערג, העניק קעסטענבערג אויף 300 זל. שטראף אדער א חודש ארעסט פאר בעשעפטיגען ארבייטער 12 שעה אין טאג.

דער טאפעלטער יום־טוב פון יודישע קינדער־דארף „העלענובעק"

ריזיגער עולם בעטייליגט זיך אין חנוכת הבית פון הערליכען אינטערנאט

פארשטעהער פון דער מאכט דריקען אויס אנערקענונג פאר דער יודישער לייסטונג. — אהן א צאהל בעגריסונגס־דעפעשען פון נאהענט און ווייט.

(ג) נעכטען איז אין אינטערנאט און פערמע פאר יודישע יתומים און „העלענובעק" פארגעקומען א טאפעלטער יום־טוב: עס איז געפייערט געווארען דער 5־יעהריגער יובילעאום, זייט דאס יודישע קינדער־מלוכה'לע „העלענובעק" איז געשאפען געווארען, ווי אויך דער חנוכת־הבית פון נייעם פרעכטיגען בנין, וואס די אינסטיטוציע האט אויפגעבוים א דאנק די אפפערוויליגע זעהר בעדייטענדע שפענדען פון הער און פרוי גערשאנאווסקי.

אז אין העלענובעק האט זיך געגרייט א גראנדיעזער יום־טוב, האט זיך נעכטען נאכמיטאג גלאנט בעמערקען אויף די לאדזשער גאסען, דורך וועלכע עס זענען דורכגעלאפען ספּעציעלע אויטאבוסען פול מיט פאסאזשירען מיט ווייסע בלויע אויפשריפטען: „צום אינטערנאט און העלענובעק". אויך די טראמווייען צו יענער ריכטונג זענען געווען פול געפאקט מיט מענשען, וועלכע האבען זיך געאײַלט בײַצוואוינען דעם יום טוב פון יודישען קינדער־דארף.

אלע בנינים פון אינטערנאט און דער פערמע און „העלענובעק" זענען געווען דעקארירט מיט די פוילישע און יודישע נאציאנאלע פאהנער און מיט פרישען גרינס. בײַ בײַדע טויערן צום אינטערנאט זענען אויפגעשטעלט געווארען ספּעציעלע טויערן מיט א „ברוכים הבאים". געקומען זענען די בעסטע און שענסטע לאדזשער יודישע בירגער, חשוב'ע כלל־טוער, דעלעגאטען פון אינסטיטוציעס, פארשטעהער פון דער קאמונאלער און רעגירונגס־מאכט, ווי פאוויאטאווע סטאראסטא רזשעווסקי, ד"ר סקאלסקי פון דער וואיעוואדזטווע, די פארשטעהער פון דער קהלה מיט פרעזעס מינצבערג בראש.

די פייערליכקייט האט זיך אנגעהויבען אין דער בית הכנסת פון אינטערנאט מיט קאנטאר אלמערמאנ'ס הזכרה נאך יוסף אורימאן ע"ה. וועלכער איז געווען דער ערשטער, וועלכער האט און לאדז מפודים געמאכט און געשטיצט די אידעע פון ערד'ן פאר יודישע יתומים און וועמ'ס נאמען טראגט די ערשטע גרונדונג אין דעם אינטערנאט.

דאן איז דורכ'ן כאר אפגעזונגען געווארען „מזמור שיר חנוכת", „שויתי", און די פוילישע און יודישע הימנען.

ד"ר מ. ברוידא האלט דערויף א לענגערע רעדע. געווידמעט דער ווײַכטיגקייט פון הילף פאר נידערשלאגענע, פאר־עלענדע און אנגעהאלטענע קינדער. עס איז שוין אנ'אלטע טראדיציע, די פערזארגונג פונ'ם יתום בײַ די יודען.

נאך דאס יודישען רחמנות־געפיהל, געפארט מיט דעם סאציאל־געזעלשאפט ליכען פליכט פאר'ן יתום האט געקענט ברענגען און לאדז צו דער שאפונג פון דער יודישער קינדער־מלוכה'לע „העלענובעק". און דאס פון דער אינציאטיווע און מסירת־נפש'דיגער מיטהילף פון אײַניגע יחידים, וועמען עס ליגט אויפ'ן הארצען דער הארטער און גרויזאמער גורל פון די אדומע, אונבעהאלפענע און נאך הילף מאהנענדע יתומים און תומות. דער רעדנער דערמאנט דעריבער די נעמען פון פערעהרטען נפטר יוסף אורימאן ז"ל, אלס מיטגרינדער פון „העלענובעק", פון דעם אונערמידליכען אבי היתומים מ. ח. רומקאווסקי, פון פונדאטאר פנחס גערשאנאווסקי: א. א.

די פייערליכקייט טראגט זיך דאן ארויס אינדרויסען, אונטער'ן פרייען הימעל.

דער גרויסער עולם פערזאמעלט זיך נעבען נייעם הערליכען בנין, וואס איז אויפגעבויט געווארען אויפ'ן נאמען פון פנחס און חנה גערשאנאווסקי. די פונדאטארען בעגלייטען די ערמער בײַם ארײַנגאנג צום נייבוי; ארום זיי פערזאמלען זיך די אנגעזעהענסטע געסט מיט די פארשטעהער פון דער מאכט.

דער כאר, אונטער דער אנפירונג פון ה' ראדאשאנסקי זינגט „יעשטשע פאלסקא"; אויך דער אדיעסטיר פון מכבי, וואס נעפנטמט זיך אין שלבות'דיגען בנין „בית יוסף" שפילט דעם פוילישען הימן. אנזרער זעלבער צייט טראגט ה' רומקאווסקי אונטער די שער אויף א טאץ דעם פונדאטאר פ. גערשאנאווסקי מיט זײַן פרוי. זיי שנײַדען איבער דעם ווײַס־בלויען באנד, וואס פיהרט צום הויפט־זאל פון דער נײַער געבײַדע. דערבײַ גיט איבער ה' רומקאווסקי דעם שליסעל צו דעם ה' גערשאנאווסקי, זאגענדיג: „איצט באט איך דעם שליסעל פון אײַער הויז". ה' גערשאנאווסקי עפענט די טיר, דער כאר זינגט „התקוה".

פון „בית יוסף" טראגען זיך גלײַכצײַטיג די התקוה־טענער פון „מכבי"־ארקעסטער.

ה' רומקאווסקי ברעכט א טעלער, רופט אויס: „מזל־טוב". דער עולם האלט־אונטער: מזל־טוב, מזל־טוב.

די פייערליכקייט טראגט זיך אריבער אינוועניג אין נייעם בנין און דער חנוכת הבית־פייער פערציהט זיך ביז שפעט אין אווענד.

אין נאמען פון דער מאכט בעגריסט אלס ערשטער די ווארימע אינסטיטוציע דער פאוויאטאווע סטאראסטא, ה' זשעווסקי, וועלכער האט אין דעם טאג מאגנאט רעפרעזענטירט אויך דעם וואיעוואדע. סטאראסטא זשעווסקי בעטאנט, אז יעדע לײַסטונג אויפ'ן סאציאלען געביט, צו פערמינערן די צאהל אונצופרידענע און הילפלאזע אין דער מלוכה, איז אויך א מלוכה'שע לייסטונג.

די ווײַטערדיגע בעגריסונגען זענען געהאלטען געווארען בײַ די שעהן־סערווירטע טישען בײַ א גלעזעל משקה און צוביס, וואס איז געשטעלט געווארען פאר די געסט.

אין משך פון דער פייערונג זענען אנגעקומען אהן א שיעור בעגריסונגס־דעפעשען פון פוילען און פון אויסלאנד.

* * *

עס איז געווען א שענער יודישער יום־טוב פון א שענער גאנץ אונגעוועהנליכער ווילקומער און סימפאטישער יודישער אינסטיטוציע.

אנוזש. לעטשיצקי האט פערשטאנען דעם גרויסארטיגען נײַ־בוי צוצוגעבען א שעהנעם, עסטעטישען כאראקטער. די בעזוכער זענען געווען בעגייסטערט.

עס איז אויך געפאלען א היפשע סומע געלד אויף דער שפענדען־ליסטע פון די געסט.

אין אנזן פרט איז געבליבען עפעס מעהר צו ווינשען — די ארדנונג. צו צוליב'ן אונגעהויערען גרויסען עולם, וואס איז אנגעקומען פון לאדז און פון דער פראווינץ, צו צוליב דעם, וואס די ארגאניזאציע איז לכתחלה געווען נישט קיין געהעריגע — די ארדנונג האט א קאפעלע אונטערגעהינקט. עס איז אויך נישט געווען צוגעגרייט, ווי עס בעדארף צו זײַן די אויפנאמע פון די געסט און צוליב דעם איז געקומען צו מאנכע נישט־געוואונשענע אינצידענטען. דאס האט זיך אויך געלאזט שפירען אין דער בעציהונג פון מאנכע אר־גנער צו די פארשטעהער פון דער פרעסע, א בעציהונג, וואס איז בשום אופן נישט דערלאזבאר.

די עצם אינסטיטוציע „העלענובעק" איז אונז ליב און טײַער און מיר זענען גערן גרייט זי ווארים צו אונטערשטיצען. מיר קוקען צוליב דעם — און נאר צוליב דעם! — אוועק אויך פון מאנכעס, וואס מיר וואלטען בײַ אנ אנדער געלעגענהייט ניט געקענט.

טעאטער און קונסט.

פון יודישען טעאטער

די פארשטעלונגען פון וויענער קאמער־סקא און פויל בראמאן געהען מיט גרויסען ערפאלג און די גאסטראלערן נעמען שטארק אויס בײַם פובליקום. היינט ווערט געשפילט צו פאפולערע פרײַזען „ציפקע פייער".

גרויסער ערפאלג פון „מירעלע אפרת" אויף דער פוילישער סצענע

די אויספיהרונג פון „מירעלע אפרת" און שטאטישען טעאטער און דער בעארבייטונג אין רעזשי: פון מארק ארנשטיין האט געהאט א גרויסען און פערדינטען ערפאלג. די הויפט־ראליסטען מאראס האראצקא האט געשאפען א פרעכטיגען טיפ פון מירעלע. אויספיהרליכער וועלען מיר נאך שרײַבען.

דינסטאג, מיטוואך און דאנערשטאג ווערט דאס שטיק וויעדערהאלט צו פאפולערע פרײַזען.

לעבעדיעוו וועט גאסטירען א פארשטעלונג אין לאדז

פון ניו־יארק שרײַבט מען אונז, אז דער בערימטער יודישער ארטיסט־קאמיקער אהרן לעבעדיעוו, דער ליבלינג פון לאדזשער טעאטער־עולם פאר'ן קריג, און ארויסגעפאהרען קיין רוסלאנד. צו רוקוועגס וועט ער אויך בעזוכען פוילען, ער וועט דא אבער גוט שפילען. נאר אײַן פארשטעלונג וועט ער געבען און לאדז לטובת די יתומים פון דזיר. יצחק זאנדבערג.

צוגאב־פאבאר־קאמיסיעס פאר 1908,

וואס האבען צוליב קראנקהייט אדער אנדערע וויכטיגע סיבות זיך ניט געשטעלט צום טערמין

(§) דעם 28־טן ד. ח. ענדיגען זייער טעטיגקייט די פאבאר־קאמיסיעס פאר'ן יאהרגאנג 1908 און פון די יאהרגענג 1906, 1907, וועלכע האבען אין די פריהערדיגע 2 יאהר בעקומען „עדראט־שאניעס". צוליב דעם און די מיליטער־טע אבטיילונג בײַ דער שטאט־סטאראסטע תא אדויסגעארבייטען מיט'ן פארשלאג צו בעשטימען צוגאב־פאבאר־קאמיסיעס פאר די מיליטער־פליכטיגע פון יאהרגאנג 1908, וועלכע האבען זיך נישט צוגע־שטעלט צו די קאמיסיעס צוליב פער־שידענע סיבות. די צוגאב־קאמיסיעס וועלען אמטירען: אויף פאמארסקא 18, דעם 12. און 29. יולי און וועט אויס־נעמען פאבאראוועס, וואס געהערען צום פ. ק. או. נומער 1 פון 2, 5, 7, 8, 9 און 11. קאמיסאריאט; די זעלבע קא־מיסיע וועט דעם 18. און 30. יולי אויפנעמען די פאבאראוועס פון 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13, און 14. קאמיסאר־יאט און געהערען צום פ. ק. או. נו־מער 2.

די אלע פערשפעטיגטע מיליטער־פליכטיגע פון יאהרגאנג 1908 דארפען, איידער זיי שטעלען זיך צו צו דער צוגאב־קאמיסיע, זיך מעלדען צו דער שטאט־סטאראסטווע (צימער 2), כדי אײַנ־צושרײַבען זיך אין דער ליסטע פון די מיליטער־פליכטיגע. אין געגענפאל וועלען זיי דורך דער פאבאר־קאמיסיע נישט אויפגענומען ווערען און איבערליפערט די שטראפען, וואס ס'דראהט פאר דער אויסמאו וועגען מיליטער־דינסט.

בײַם מעלדען זיך צו דער שטאט־סטאראסטווע דארפען די פעראינטערעסירטע פארשטעלען א בעשטעטיגונג פון דער רעגיסטראציע און א פערזענליכען דאקומענט.

בײַ די טויב־שטומע קינדער

(ג) אין דער אנוועזענהייט פון א נומער־רויסע צאהל געסט פון עסקנים פעדא־גאגען און פרעסע־פארשטעהער, איז נעכטען פארמיטאג פארגעקומען דער סיום פון שול־יאהר און דער לעהרער־אנ־שטאלט פאר טויב־שטומע קינדער. בײַ דער געזעלשאפט „עזרת אולמים" (זשע־לאנא 23).

דער סיום איז אײַנגעלײַטעט געווא־רען מיט א קאנצערט־דעדע און א בעגריסונג פון פרעזעס ד"ר בײַמארק, וועלכער דערצויט, אז „עזרת אולמים" איז אנ'אינסטיטוציע, וואס שטרעקט אויס די ארעמס פאר די אונגליקליכסטע יודי־שע קינדער, פאר די, בײַ וועלכע עס איז צוגענומען געווארען דאס גליק צו קענען הערען און זיך פערשטענדיגען מיט זייערע נאהענטסטע און ליבסטע. „עזרת אולמים" בעגנוגענט זיך נישט בלויז מיט פערזארגען די מעסען, טרינ־קען, שלאפען און קליידונג פאר די אונ־גליקליכע קינדער, די געזעלשאפט האט זיך אויך געשטעלט פאר א ציל די טויב שטומע קינדער אויסצובילדען פאר פול־קאמע מענשען, געפענען א שולע, וואס לערנט זיי לעזען, שרײַבען, רעכנען, בעז־קענט זיי מיט פיל געביטען פון לעבען.

ווען די ארומסטע פון די קינדער ענדי־גען די שול, ווערען זיי אויסגעבילדעט אלס פאכמענער און קענען אזוי ארום ארײַן אלס זעלבסטשטענדיגע מענשען אין דער געזעלשאפט.

די לייטערין פון דער שול, פרוי ליב־מענשטיין גוט דאן אפ אבערזיכט ווע־גען דער טעטיגקייט פון דער שול, וועל־כע צעהלט היינט 35 שילער. די שולע האט שוין דורכגעמאכט פערשידענע עטאפען, זי האט זיך בסדר צו אנגלען מיט געלד־שוועריגקייטען, וואס רופט זיך אפ אויף דער ענטוויקלונג פון דער אינסטיטוציע, אויב די עקזיסטענץ פון עזרת אולמים" איז נישט אונבערע־רוטען געווארען, איז דאס באר צו פערד־ראנקען אוונגע גוטע מענשען, וואס בײַ־בען אוועק זייער ענערגיע, צייט און געלד פאר דער אנשטאלט.

אריבערגעהענדיג צו דער ארבייט פון דער שול, בעמערקט פרוי ליבמענשטיין, אז דאס לערנען מיט טויב־שטומע קינ־דער פאדערט בעזונדערס גרויסע אנ־שטרענגונגען; פון די לעהרער, וועלכע מוזען און דעם קונד ארײַנבעגעבען אלע ידיעות און קענטענישען מיט דער הילף פון מימיק, פון מויל־זשעסטיקולאציע. דערהויבער טאר אין א קלאס נישט זײַן מעהר ווי 10—8 קינדער. דער לעהרער מוז זיך קענען צופאסען צו די אינדיווי־דועלע אײַגענשאפטען פון די טויב־שטומע, בײַ וועלכע עס הינקט אויך אונ־טער די גײַסטיגע ענטוויקלונג. די שול בעזיצט א פארבערײַטונגס־קלאס און 4 קלאסען. די קינדער פון די בעזונדערע קלאסען האבען דעמאנסטרירט זייערע קענטענישען. און עס איז א נחת צו זעהן ווי קינדער, וואס האבען נישט געקענט ארויסברענגען א קלאנג, וועלכע האבען נישט געהאט דעם מינדעסטען בעגריף וועגען דער וועלט און לעבען, דערקענען גארמאל, ברענגען ארויס פערשטענדליכע קלאנגען, רעדען אויס גאנצע זאצען און דער עיקר — זיי שרײַבען זעהר גוט.

לײַטערין פרוי ליבמענשטיין און די לעהרערינס שנײַדעמיהל און הארלוב־סקא טײַלען פונאנדער די „צענזורעס", די קינדער פרעהען זיך מיט די „פינ־פען" און „פירען" און בעקומען אויך באמבאניערעס.

דער בוז נאך אונטערסאמער שול־סיום ווערט פערענדיגט מיט א רעדע פון קוראטאר פון דער שול, דזה. גאלד־שמידט, וועלכער רופט די געסט צו גע־דענקען און דער שול און און אינטער־נאט פון „עזרת אולמים".

ווילט איהר, דאס אייערע וואוינונ־גען זאלען ניט בלייבען אויף הפקר בעת איהר זענט אויף זומער־וואוי־נונגען און קור־ערטער?

דאן ווענדעט זיך תיכף און דעם פערזיכערונגס - ביורא פון ה' מרדכי חיים רומקאווסקי, קילינסקיעגא 105, טעלעפאן 50—12, וואו ער נעמט אן אלע ארט אסעקוראציעס געגען פייער און גנבה ספעציעל פון וואוינונגען. אלע די, וועלכע פאהרען איצט אפ דארפען זאפארט אנקלינגען טעלעפאן 50—12, און זיי וועלען בעזוכט ווערען כדי ארויס צופיהרען די אסעקוראציע.

בכדי די לאדזשער אייגנטימער זאלען און די זומער־חדשים זײַן רוהיג און נישט דארפען מורא האבען פאר גנבות, איז עס זייער איינציגער אינטערעס דורכ־צופיהרען א פערזיכערונגס־פאליסע און אנקלינגען טעלעפאן 50—12 און דער ביורא פון מרדכי חיים רומקאווסקי.

ווילט איהר!!!

זיך אסעקורירען אויף לעבען, פייער, גנבה, זעהר גוטע בע־קוועמע פאר אייך בעדינגונגען

קלינגט תיכף אן טעלעפאן 12-50 !!

אין דער פערזיכערונגס־ביורא

פון מרדכי חיים רומקאווסקי קילינסקיעגא — 105 —

ווי איהר זעט זאפארט בעזוכט ווערען, רעיעל און פינקטליך בעהאנדעלט הערען.

טיכטיגע אגענטען קאנען זיך מעלדען.

פערזוימט נישט !!!

9 יאהר פון פראצעסן, אפעלאציעס, קאסאציעס, רעוויזיעס און עקספערטיזעס איבער איין דירה

משיכאווער קאנפליקט צווישען א יודישען ווירט און א קריסטליכער לאקאטארקע

(ג) דעם לעצטען פרײַטאג איז און לאדזשער קרייז־געריכט פארגעקומען דער עפילאג פון א פראצעס, וואס האט זיך געצויגען גאנצע 9 יאהר און דורכגע־מאכט כל־ערלײַ געריכט־עטאפען, ווי אפעלאציעס, קאסאציעס, רעוויזיעס, עקספערטיזעס א. א. וו.

די גאנצע געשיכטע פון דעם פראצעס איז סך־הכל א תביעה פון א דירה.

פון פאר'ן קריג אן האט, אויף גדאנ־סקא 24 געוואוינט די קריסטין יאנינא שופולקא, וועלכע האט דארט אויפגע־האלטען א וועשעריי, ווי עס איז געווען דער שפײַגער קריגס־צייט און אויך געלד גאר דער מלחמה איז שופולקא אוועק פון די ערשטע, וועלכע האבען געהאלטען פון כלל, אז מ'דארף נישט צאהלען קיין דירה־געלט. ווען דער אד־מיניסטראטאר ה' קאזאק און צוזאמען מיט'ן הויז־בעזיצער ה' חנא קאמינסקי אוועק צו דער לאקאטארקע מאהנען דירה־געלד, האט זי זיי געזאגט: „אויב איהר וועט קומען צו מיר נאך דירה־געלד, וועל איך אײַך די קעפ אראבהאק־קען". זי האט זיך מאקע נישט געפילט און תיכף זיך פערטאקסטען מיט דער האק. דערנאך האט זי מיט'ן „זשאנדצע" זײַ־נען קיום אנמלאפען, אויסטענדיג אנ'־אונגליק. אין רעזולטאט פון אזא האנד־לונג, אין די לאקאטארקע שופולקא אנ־געקלאגט געווארען אין געריכט. דאס געריכט האט אבער געפונען, אז זי איז נישט שולדיג און קיין דירה־געלד האט זי אויך נישט באצאהלט. שופולקא האט דער־לאנגט אנ'אפעלאציע, אבער דאס קרייז־געריכט און לאדז האט בעשטעטיגט די עקספערטיזע. אויפ'ן יסוד פון דעם איז יאנינא שופולקא ארויסגעווארפען גע־ווארען פון דער וואוינונג. דאס איז גע־ווען אין 1921.

שוין זײַענדיג און אנ'אנדער דירה האט שופולקא זיך געשטארט די צווה אויף דעם יודישען הויז־ווירט און דער־לאנגט א קאסאציע צום העכסטען גע־ריכט און ווארשא.

דער הויז־ווירט האט נישט געשטעלט זײַן אדוואקאט, דערפאר האט דאס העכ־סטע געריכט צוגע'פסק'ענט צוריקצוגע־בען שופולקא'ן די דירה. דאס איז גע־ווען אין 1923, ווען די דירה, אין וועל־כער די שופולקא האט געהאט געוואוינט איז שוין געווען פערנומען דורך א פרעמדען לאקאטאר, וועלכער איז שוין געווען בעוואוינט דורך דעם לאקאטא־רען־שוץ־געזעץ. צוליב דעם האט דער הויז־בעזיצער בײַם בעסטען ווילען נישט געקענט דער שופולקא צוריקגעבען די דירה.

פרוי שופולקא האט אויפ'ן סמך פון ווארשאווער אורטייל דערלאנגט א נייע אנקלאגע צום לאדזשער קרייז־געריכט. דאסמאל האט שופולקא געמאהנט בײַ ה' חנא קאמינסקי און זײַן שותף עפשטיין שאדען־ערזאץ פון 62 טויזענד גילדען פאר'ן היזק, וואס זי האט געהאט במשך פון די פיר יאהר, וואס זי האט טאקע־לויפען אזהר ד־רה אויף גדאנסקא 24, 10 טויזענד זל. האט זי געוואלט פאר'ן מע־בעל און 5 טויזענד גילדען אויף א נייער דירה... דערבײַ האט זי זיך בעווארענט און דער אנקלאגע, אז דאס געריכט זאל ביז צו א דעציזיע לעגען אנ'ארעסט אויפ'ן הויז גדאנסקא 24, כדי ס'זאל אונ צווישען נישט קענען פערקויפט ווערען און „איהר" געלד זאל זײַן געזיכערט.

צוליב דער אנקלאגע, האט דאס קרייז־געריכט בעגייט די אז פארשונג ארום דעם ענין! די צדדים האבען צוגע־שטעלט זייערע עדות; דאס געריכט האט בעשטימט עקספערטען א. אז. וו.

ווען דאס גאנצע מאטעריאל איז שוין געווען צוזאמענגענומען, איז דאס גע־ריכט צוגעטרעטען צום פראצעס, וואס איז פארגעקומען די טעג.

אדוו. דאבראנעצקי, וועלכער פיהרט דעם פראצעס מצד די ווירטסלייט די גאנצע 9 יאהר, האט צושלאגען אלע ארגומענטען פון דער אנקלאגע. ער האט אנגעוויזען, אז די הויזבעזיצער האבען געהאנדעלט אין הסכם מיט'ן געזעץ און מיט די רעכט, וואס עס דינט זיי, לויט אורטיילען, וואס זענען ארויסגעגעבען געווארען דורך די געריכטען. ער האט אויך אונטערגעשטראכען די לעבערליכ־קייט אויף דער גרויסער געלד־מאהנונג פון דער שופולקא, וועלכע איז משמעות געשטויסען געווארען דורך אונפעראנט־ווארטליכע און בײַזוויליגע מענשען צו א יאהרען־לאנגען פראצעסירען זיך, אין דער האפנונג צוצונעמען בײַ מענשען א הויז.

נאך א בעראטונג האט דאס געריכט אנערקענט די האנדלונג פון די ווירטס־לייט פאר א ריכטיגע און די פאדערונג פון דער אנקלאגערין אינגאנצען אפגעווארפען געווארען.

אמעריקאנער יודען זענען רייך און קענען געבען

(עגדע פון זייט 8)

לער האט געעפענט די קאנפערענץ מיט א בערוכאה און נאמען פון אלע בור־ער פון שפאס ניו־יארק אין דער פאר־זיצערין פון א שטענדיגן קאמיטעט פון „דזשאינט" און ער האט אפגעגעבן א לענגערן בערוכט.

שבערנאמער לעמאן האט גערעדט פון צופערען און פאקטען. „לאמיר זע־הען, וואס מיר האבען דא געטון" — האט ער געגומען אונטערציהען א סך־ערל.

דו הויפט־ארבייטען זענען געווען: 1) בעשאפען א גרויס פון לויה־קאסעס אובער מזרח־אייראפא, פאלעסטינא און רוסלאנד;

2) פערריכטען, אנגערדנען, אויפבוי־ען און אויסהאלטען האנדווערקער־שו־לען, וואַרשטאטען און קורסען פאר פאר־בילדונג;

3) שטיצע אויף ווידער־אויפבויען הייזמען, געשעפטען אין אנדערע געבוידעס. עקאנאמישע עקספערטען אנערקענען, אז די קאפיטאלאנווע בעוועגונג צווישען יודען און מזרח־אייראפא איז בײַ הייג־מונגען טאג אונגע פון די שטארקסטע רעקאנסטרוקציע־מומלען. די הילף צו דער קאפיטאלאנווער בעוועגונג האט זיך צוצוזעצט און שטיצען סיי די לויה־קאסעס, אזוי אויך די פראדוצירע און קאנסום־קאפיטאלאנווען, ווי אויך קאפ־יטאלאנווען פון ארבייטער. מען האט געהאלפען אויפבויען טויזענדער יודישע הייזען, וואס זענען חרוב געווארען בעת דער מלחמה אין פוילען, לומא און בו־קאווינא. די צאהל געבוידעס, וואס מען האט געהאלפען צורוק אויפשטעלען, דערגרייכט אובער 12.000. צוזאמען מיט דער „יקא" און דעם „ארט" האט מען אינגעגאנדערט און אויפגעבויט ווארשטאטען און פאך־שולען, און צוזא־מען מיט די זעלבע אנשטאלטען, וואס מען האט געשטיצט און רוסלאנד, קאן מען רעכנען, אז אובער 800 אזעלכע שולען זענען געשטיצט געווארען און 20.000 קינדער האבען זיך אין זיי גע־לערנט.

בײַ הייגמונגען מאג עקזוסטרען און עסטרייך, בולגאריען, טשעכאָ־סלאָוואַ־קיען, עסטלאנד, לעטלאנד, לומא, פוי־לען, די פערשודענע מומלען פון אלט און נײַ־רומעניען און מערקוי — 680 לויה־קאסעס מיט א מומגלידערשאפט פון ארום 300.000, וואס עס מיינט, אז 1.500.000 נפשות ווערען דורך זיי גע־האלפען צו קומען צו א זעלבסטשטענדי־גען לעבען. די „פאנדזישאן" — די גע־מיינזאמע ארגאנזאציע פון „דזשאינט" און „איקא" — האט בײַז'ן סוף 1928 אויסגעלוהען די קאסעס צוויי און א האלבען מיליאן דאלאר. זייערע אויגען מומלען בעטרעפען אובער 1 מיליאן מיט 300 מיזעגד דאלאר און די דעפאזיטען און קרעדיט פאר זיי האבען בעטראפען ארום צעהן און א האלבען מיליאן דא־לאר, אזוי אז זייערע אויגען מומלען זענען ארום פון און א האלב מאל מעה־דער ווי די הלואות, וואס זיי האבען בע־קומען פון אמעריקא.

דער אלגעמיינער סך־הכל פון די געל־דער, וואס זענען אויסגעגעבען געווארען אויף דיין־קאנסטרוקטיווער ארבייט, בע־טרעפט אלזא 14.690.000 דאלאר.

גובערנאמאר לעמאן האט אין זיין רעדע געמאלט קאמפלימענטען די פאר־שטעהער פון דער יודישער ארבייטער־בעוועגונג אין „דזשאינט" — אלעקסאנ־דער קאהן, מאיר גוללום. ב. וולארסקי און ברוך ציקערמאן — פאר זייער שטענ־דיגער גרייטקייט צו ארבייטען, צו טון וואס, ווען נאר מען גוט זיי ארויס, אזי־גען זיי אויפ'ן פלאץ.

א מוטיו אין „דזשאינט" אלס א פאר־שטעהער פון דער יודישער ארבייטער־בעוועגונג און אויך נעווען מאסס מיזן, זיין נאמען איז בײַ דער לעצטער זיצונג זונטאג דערמאנט געווארען צווישען די דערע פערשטארבענע „דזשאינט"־מיזער. אויך יאזעף באראנדעס איז דערמאנט געווארען. פון דער לעצטער „דזשאינט"־קאנפערענץ בון דער אוצטונגער זענען געשטארבען עטלעכע און דרייסיג רעלוי־מיזער. די פערזאמעלטע האבען זיך פאר א ווילע אויפגעשטעלט און עהרע צו זיין.

„בלויע נעכט"

היינט און טעגליך!!

מעכטיגע דראמא אין 10 אקטן—א. ט.

—אין די— הויפט־ראלן: Iniogen Robertson i Norman Kerr

דער נאחענט־סטער פראגראם: „געלד" מיט Brygida Helm

KINO SPOŁDZIELNI
Sienkiewicza 40.
קינא איז גארטן

נייער אייזענבאהן־פאהרפלאן

גילטיג פון 15. מאי 1929

לאדזער פאבריק־באהן

פון לאדז	פיין לאדז
2.00 קיין וואַרשע	1.30 פון וואַרשע
4.45 „ „ (שנעלצוג)	5.05 „ „
6.40 „ קאלושע (אנשלוס מיט וואַרשע שנעלצוג)	6.52 „ קאלושע
	7.28 „ „
7.45 „ וואַרשע (שנעלצוג)	7.50 „ „
8.30 „ קאלושע (זונטאג און חגאות)	8.42 „ „
10.05 „ „	9.08 „ אנדזשייעוו (פאנטאג און נאך יום־טוב־טעג)
10.50 „ „	
12.05 „ „ (אנשלוס מיט וואַרשע שנעלצוג)	9.45 „ קאלושע
	11.12 „ וואַרשע
14.20 „ וואַרשע	12.17 „ קאלושע
14.40 „ קאלושע	14.07 „ וואַרשע
15.40 „ „	16.04 „ קאלושע
16.15 „ גאלקווטע	16.25 „ וואַרשע
16.35 „ וואַרשע	17.47 „ וואַרשע
17.35 „ קאלושע	19.26 „ גאלקווטע
18.30 „ „ (אנשלוס מיט וואַרשע שנעלצוג)	20.23 „ וואַרשע
	20.42 „ „ (שנעלצוג)
19.05 „ וואַרשע	21.17 „ קאלושע (זונטאג און חגאות)
19.35 „ קאלושע	22.12 „ „ (זונטאג און חגאות)
20.32 „ „	22.52 „ וואַרשע
21.05 „ וואַרשע	
21.40 „ קאלושע	
23.15 „ וואַרשע	

מאלישער באהן

פון לאדז	קיין לאדז
0.20 קיין קוטנא (אנשלוס מיט דאנציג און גדיניע)	1.50 פון וואַרשע
	2.46 „ אסטראוואַ
2.05 „ פויזען	6.28 „ פויזען און זאגנזשין (שנעלצוג)
3.02 „ וואַרשע	7.12 „ פויזען און זאגנזשין
6.37 „ „ (שנעלצוג)	7.14 „ קאטאוויץ און קראקוי
7.30 „ „	7.28 „ שטנא
7.50 „ פויזען	8.05 „ גדיניע, דאנציג איבער קוטנא
8.55 „ קאלושע	8.45 „ אסטראוואַ
9.38 „ קוטנא	9.26 „ לעמבערג (איבער סקאזשיסקא)
10.15 „ זאגנזשין	10.06 „ וואַרשע (שנעלצוג)
12.40 „ קוטנא	12.34 „ „
12.50 „ פויזען	13.15 „ פויזען
13.20 „ וואַרשע	13.25 „ פויזען און זאגנזשין
13.39 „ „	13.28 „ פויזען
15.15 „ קוטנא	13.50 „ קאלושע
15.25 „ פויזען און זאגנזשין	19.16 „ לאוויטש
15.50 „ קוטנא און פויזען	19.45 „ פויזען (שנעלצוג)
18.41 „ לאוויטש	20.02 „ דאנציג, גדיניע און קוטנא
19.30 „ אסטראוואַ	21.40 „ וואַרשע
20.12 „ לעמבערג און סקאזשיסקא	22.01 „ אלעקסאנדראוואַ
20.35 „ אלעקסאנדראוואַ, דאנציג און גדיניע	22.38 „ וואַרשע (שנעלצוג)
21.55 „ פויזען און זאגנזשין	23.15 „ פויזען
22.15 „ קאטאוויץ און קראקא	
23.06 „ זאגנזשין (שנעלצוג)	

ס'איז איבריג צו קומען קיין לאדז.

מיר ערלעדיגען אלע ענינים אין די געריכטען אין אין אלע מלוכה'שע, קאמונאלע און פריוואטע אינסטיטוציעס אין לאדז, וואַרשע, אין גאנץ פוילען און אין אויסלאנד.

אינטערווענציעס, פערטרעטונגען, בעראטונגע אינפארמאציעס, פערמיטלונגען אין אלערליי ענינים: וועקסעל־אינפאסא, קלויזולעס. זאבעזפיעטשעניעס אויסקונפטען און בעאבאכטונגען.

ביורא „ארגוס", לאדז, זאכאדניא 36

מיר זוכען קאָרעספאָנדענטען און מיטארבייטער
:—:— אין אלע שטעט און שטעטלעך. —:—:

רויס פון דרוק:

1) הערשעלע — שבתאוי'ס'זטראַקט (לידער)
2 זלאטים
דאס קלאסישע ווערק:

2) פרידריך שילער—ווילהעלם טעל (טעאטער־שטיק)
יודיש: הערשעלע — 5 זלאטים.

צו בעקומען אין אלע בוכהאנדלונגען

א שטוב

מיט א קוד מיט בע־קוועמליכקייטען פון זע־פארט איבערציגעבען זע־כאדניא 66, פראנט 3 שטאק ב. בראניאטאווסקי

אנאנסירט

נאר אין „לאדזער טאגעבלאט"

שרייבן שעהן און שנעל

גלערענט אויס דער גאיהמטער קאליגראף ל. בערמאן אין 1 לעצציעס. אויך ווערט עלערענט שרייבען גוט א יידישען בריף אפילו דעם, וואס קאן גארניט. אין א חדש שוין ציזאמען מיט רעכנען, זאוואדזקאס 19 פראנט 1 שטאק.

ווען איהר ווילט וויסען,

ווי אזוי עס האט אויסגעזעהן דאס לעבען פון אונזערע יודען אין פוילן, דארפט איהר לעזען

„דרייסיג דורות יודען אין פוילען"

פון גרשם באדער

אין גרשם באדער'ס „דרייסיג דורות יו־דען אין פוילען" ווערט אויף 511 גרויסע געדיכטגעדרוקטע אקטאוו־זייטען דערצעהלט אלסדינג, וואס עס איז פארגעקומען בײַ די יודען אין פוילען. בשעת א צייט פון 8 יאהר־הונדערטער פון'ם ערשטען טאג וואס זיי זע־נען אהין אנגעקומען, ביז צום דורכאל פון'ם לעצטען פוילישען „מיאטעיש", ווי אזוי זיי האבען געלעבט און וואס זיי האבען געליטען, פון וואנען זיי זענען געקומען און די לעגענ־דען, וואס זענען מיט זייער לעבען פערבונ־דען. ווי אזוי עס זענען געווען איינגעארדענט זייערע קהלות און ווי עס האבען אויסגעזעהן זייערע פרנסות. וואס פאר א צורה זיי האבען געהאט אין גאס אין ווי ס'האט אויסגעזעהען אין זייערע היימען, זייער פאליטישע לאגע און זייער גייסטיגע ענטוויקלונג. ביז פוילען איז געווארען א צענטער פון'ם יודישען למוד, פון די גרעסטע פוסקים און מפלפלים, פון דער קבלה, פון חסידות און השכלה. דער „ועד ארבע ארצות", וואס די פוילישע קעניגע האבען פון איהם געהאלט מאכען און וואס ער איז חירקליך געווארען.

צום אינהאלט פון דעם בוך זענען צוגע־געבען 48 בילדער, וואס דער גרעסטער טייל איז נאך ביז היינט אין ערגיץ נישט פער־עפענטליכט געווארען, דאבײַ איז כראי צו ווישען, אז אזא בוך וואס זאל ארומנעמען דאס גאנצע עקאנאמישע און קולטורעלע לעבען פון די יודען אין פוילען, בשעת דרייסיג דורות, איז נאך איבערהויפט נישט פארהאן אין קיין שום שפראך

– פרייז פונ'ם בוך געבונדען 3 דאלאר. –

אין א לוקסוס־אויסגאבע מיט פראכט־באנד פינף דאלאר.

ביבליאטעקען אין פוילען קריגען דאס בוך מיט 50 פראצענט בילינער אין זיי וועל־לען נאך אויסערדעם בעקומען אלס פרעמיע גרשם באדער'ס „אויביגע אמת'ן", וואס קאסט אליין צוויי דאלאר.

בעשטעלונגען צו אדרעסירען:

GERSHOM BADER
4011 Sea Gate Ave., Brooklyn
N. Y. U. S. A.

קנה חכמה קנה בינה
ואל תט מאמרי פי

אז דו דארפסט ערלעדיגען סאנדאווע זאכען זאלסט דו גלייך קומען צו לויפען אין ביורא

17 פיעטריקאווער 17
52.זאכאדניא 52

אז תלך לבטח דרכך

ווייל אין ביורא בײַ ה' מאנעלא ווערט גע־וויסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלע סאנדאווע זאכע־, ביטעס, קלאוזולעס, זאבעז־פיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, קארנע און ציוויל אפעלאציעס, אדוואלאניעס אונטערציטעס, ספעציאליסט פון שותפות־אקטען, איבערזעצונגען אין אלע שפראכען מיט אכטונג

י. מאנעלא פיעטריקאווער 17
דורכגאנג זאכאדניא 52

אויספערקויף

אויסערגעוועהנליכע געלעגענהייט!!!

1.500 פאר דאמען־שיך

די נייעסטע פאסאנען פון בעסטען לעדער אין פריין פון 9 ביז 50 זל. פאר א פאר.

Stelzner, Weberi S-ka
ul. Piotrkowska 141.

לעזטשניצע

17 זגיערסקא 17, מעל. 16-33

אלערליי קראגקהייטען ווערען עפעגען דורך ספעציאליסטיע דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אויבנד.—מאסאזש, עלעקטריזאציע פאקען־שטעלען, קינסליכע ביטרגזאג־ן־בעשטראלונגען אינסיגען גענען שקאר לאטינע.

וויכטיג פאר די, וואס פאהרען אויף אורלויב!

ווילט איהר אייער אורלויב גוט פערברענגען? ווילט איהר האבען אנגענעהמע געזעלשאפט? פאהרט אויף אפרוה נאר אין בעוואוסטען

פענסיאנאט „WYGODA"

St. GŁOWNO, Polenice. Wila Misiaka obok Nowego Otwocka w lesie

גרויסע זוניגע צימערן, כשר'ע, היגיענישע קיך, שעהנע געגענד.

קאנקורענץ־פרייזען—30% ביליגער ווי איבעראל:

בעמערקונג: בעטגעוואנד איז נויטיג מיטצוברענגען.

צו ווענדען זיך דירעקט צו פרוי אפעל אין פענסיאנאט „ווינגדא"

פאר יונגעלייכע און עלטערע

אין לאדז ערטיילט אויסקונפט: אפעל, זאוואדזקא 23, אין הויף, 2-טען איינגאנג, לינקס, פארטער.

מעכאנישע שלאסעריי און שחייסעריי

J. REDER, Łódź
Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)

כ'נעהם אן פערשידענע מאשינען־רעפעראטורען ווי צופאסען פער־שידענע מאשינען־טייל. און אויטאגענישע שוויסונגען.

אכטונג שטריקער!

איך שטעל צו טישען מיט מעסטערס פון 30 זל. אן רעיעלע אויספיהרונג.

פריואט־וואוינונג גראנסקא 20 ווו. 17.

„דבר"

עתון פועלי ארץ־ישראל
תל־אביב ת. ד. 199 Tel-Aviv P. O. B.
חשבון מיוחד בפ. ק. א. 191.300.
דמי החתמה לחודש — 10 זהוב.
לחברי תנועת א"י העובדת על כל אגפיה ומפלגותיה — „תרות" — מוריה ומוסדותיה — הנחה. פרטים בס"כוי ם.

לעזט און אבאנירט
— דאס —
לאדזער טאגעבלאט

Zagubiono następujące weksle:

1) P. Berkowicz Piotrków na sumę 100 zł. pł. 5/9. 2) P. Berkowicz Piotrków na sumę 100 zł. pł. 5/10. 3) P. Berkowicz Piotrków na sumę 100 zł. pł. 17/10 lub 5/11. 4) D. Skórka Warta na sumę 170 in blanco. 5) N. Rosenblat Suchedniow na sumę 100 in blanco. Niniejsze weksle żyrowane zostały przez Stroweisa, Piotrkowska 34. Uczciwy znalazca zechce oddać powyższe weksle za wysokim wynagrodzeniem w administr. naszego pisma. Weksle zostają unieważnione. Dyskrecja zapewniona. 3028

עלטסטער פעלדשער
מ. ראזענצווייג
וויסאכדניא 29
טעל. 79-48.
טעגליך ווערט געשטעלט פאקען
מיט צייגנישען דערויף.

ליום הבעלינער ביליגער

צו בילינע ציינען
בעזארגט שבעל
Ch. Regenwetter
Berlin S. 14, Stallschreiber № 33
Telefon: Dönhoff 4337.

אבאנאמענטס־פרייז: פאר א יאהר אין פוילען 8 זל., אין פרעמדלאנד 5 דאלאר. אנאנסען־פרייז: פאר אויסלענדישע אגענטען 100% מעהר. אויסער דער שטאט־איז 50% מעהר. פון די פרעמדען ווערט נישט ארויסגעגעבען קיין רעקלאמען.

Redaktor-wydawca R. Hamburski

Tłocznia: H. i M. Hamburskich w Łodzi Piotrkowska 16.